

ბიულეტენი

№ 19
1999

საქართველოს
სტრატეგიული კვლევებისა
და განვითარების ცენტრი

საქართველოს ბიზნეს გარემო და
უსსოური ინვესტიციები

მსოფლიო ბანკის
საინსტიტუციო განვითარების
პროექტის ათვისება

სახელმწიფო მსუბუქი
ავტომანქანები

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

C 00 - 01535

**საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა
და განვითარების ცენტრი**

დავით ამალლოგაძე

საქართველოს ბიზნეს გარემო

და უსსოური ინვესტიციები

გიორგი ბარბაქაძე

მსოფლიო ბანკის საინსტიტუციო

განვითარების პროექტის ათვისება

დავით ლომიძე

სახელმწიფო მსუბუქი ავტომანქანები

„Busineß - und Investitionsraum Georgiens“

(„sakartvelos bisnes garemo da uzchouri investiciebi“), georgisch, 48 S.
Seminarreihe 'Wirtschaft, Finanzen und Sozialpolitik' vom Januar 1999
FES Georgien und Zentrum für strategische Forschungen und Entwicklung
Georgiens

საქართველოს ბიზნეს გარემო და უსსრული ინვესტიციები

დავით ამალლობელი

განვითარების თანამედროვე ეტაპზე იმ სიკვრივის ამოსავსებად, რომელიც საქართველოს ეკონომიკაში კაპიტალ-დაბანდების მსრივ შეინიშნება, მხოლოდ უცხოეთიდან მიღებული ინვესტიციების საშუალებით თუ შეიძლება. განხორციელებული ინვესტიციების რაოდენობასა და ხარისხზე დიდად იქნება დამოკიდებული ქვეყნის ეკონომიკის ხვალისდელი დღე. ამიტომაც მთელი ძალისხმევა უნდა იყოს მიმართული იმისკენ, რომ ქვეყანაში ჩამოყალიბდეს ისეთი საქმიანი გარემო, რომელიც მაქსიმალურად შეუწყობს ხელს საინვესტიციო საქმიანობის გაზარტებას და ფუნქციონირებადი ბიზნეს ერთეულების აქტიურ ამოქმედებას, ვინაიდან დღეს წარმატებით მომუშავე ბიზნესმენი, პოტენციური ინვესტორია.

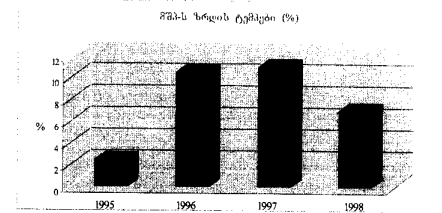
იმისათვის რათა საქართველოში არსებული ბიზნეს გარემოს დადებითი და უარყოფითი მხარეების შესახებ ვიმსჯელოთ, საჭიროა იმ პირთა შეხედულებებს გავეცნოთ, რომლებმაც თავად უნვეთ აღნიშნული ბიზნეს გარემოს ფარგლებში მოღვაწეობა. სწორედ ამ მიზნით სპეციალური სქემის მიხედვით გამოკითხული იქნენ საქართველოში მოქმედი მენარმეები და უცხოელი ინვესტორები. გამოკითხვამ მოიცვა როგორც მსხვილი, ასევე შედარებით მცირე ბიზნესის წარმომადგენლები, რომლებიც სხვადასხვა დარგებში მოღვაწეობენ. ჩვენი მიზანია აღნიშნული წყაროებიდან მოპოვებული მასალების ანალიზის საფუძველზე საზოგადოებას მივანვიძინოთ საქართველოში ბიზნეს გარემოს შეფასებანი და უცხოური ინვესტიციების კუთხით შექმნილი მდგომარეობის დახასიათება.

მაკროეკონომიკური სტაბილურობა კვლავაც რჩება საბარტველოს სინვანსტივო გარემოს ერთ-ერთ სერიოზულ უპირატესობად

თავდაპირველად უმჯობესი იქნება შევაფასოთ საქართველოში არსებული მაკროეკონომიკური მდგომარეობა, რაც ერთ-ერთი ძირითადი განმსაზღვრელი ფაქტორია ქვეყანაში ბიზნეს გარემოს ფორმირების საქმეში. მოყოლებული 1995 წლიდან მშპ-ს მოცულობა ყოველწლიურად სტაბილური ტემპებით იზრდება. 1997 წელს ეკონომიკის ზრდამ 1% შეადგინა, რაც ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი იყო ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებს შორის. ზრდასთან ერთად მოდიოდა მომსახურების სექტორზე და სოფლის მეურნეობაზე. რაც შეეხება მრეწველობას, აქ წარმოებული პროდუქცია

შემცირდა. მრეწველობის ჩამორჩენა 1997 წელს შეიძლება იმით აიხსნას, რომ იმ პერიოდისათვის მსხვილ სანარმოთა დიდი ნაწილი ჯერ კიდევ არ იყო პრივატიზირებული ან რესტრუქტიურებული. თუმცა 1998 წელს მსხვილ სანარმოთა უდიდესი ნაწილი პრივატიზირებული იქნა, მაგრამ სამრეწველო პროდუქტის სერიოზული ზრდა არ შეიმჩნეოდა. ხოლო, 1998 წელს მრეწველობის სექტორში წარმოებული პროდუქტის კლებას ჰქონდა ადგილი. სამრეწველო სანარმოებს საქართველოში მნიშვნელოვანი რესტრუქტურის ზაცია და კაპიტალდაბანდებები სჭირდება.

ნახაზი №1

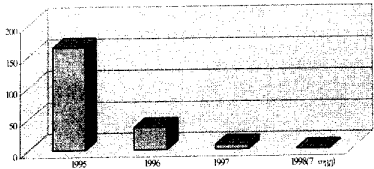
დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდგომ მომსახურების სექტორი ძალზედ სწრაფად იზრდებოდა და დღეს დღეისობით იგი წარმოადგენს ლიდერს ეკონომიკური აღმსვლის საქმეში. ზრდის ორციფრული ტემპი ვაჭრობისა და სამშენებლო მომსახურებისათვის იყო დამახასიათებელი. შედარებით მოკრძალებული ტემპებით იზრდებოდა ტრანსპორტის სექტორი, რაც ძირითადად ადგილობრივი სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის არასახარბიელო მდგომარეობით აიხსნება.

უკანასკნელი რამოდენიმე წლის განმავლობაში ინფლაციის დონემ ქვეყანაში თანდათანობით მკვეთრი შემცირება განიცადა. თუკი 1994 წელს საშუალო წლიური ინფლაციის ტემპი 15.606% იყო, 1997 წლის მონაცემებით ეს მაჩვენებელი 7.3%-მდე ჩამოვიდა. 1998 წლის პირველი შვიდი თვის მონაცემებით საშუალო თვიური ინფლაცია 0.45% იყო, ამასთან აღსანიშნავია, რომ მაისის თვიანი ივლისის ჩათვლით ქვეყანაში დეფლაციური მოვლენები შეიმჩნეოდა, ვერძოდ მაისში დეფლაციის ტემპი - 1.7% იყო, ივნისში - 1.9%, ხოლო ივლისში - 2.4%. არაინფლაციური ეკონომიკა საქართველოსათვის სერიოზულ უპირატესობას წარმოადგენს

უცხოელი ინვესტორების თვალში, თუმცა ინფლაციის გარკვეული დონით არსებობა ქვეყნისათვის საჭიროა, ვინაიდან იგი წარმოადგენს სტიმულატორს ეროვნული წარმოების განვითარებისათვის. ამასთან დეფლაცია ხელს უწყობს საგადასახადო ბაზის შემცირებას, რაც უარყოფითად აისახება ბიუჯეტის შემოსავლებზე.

ნახაზი №2

საშუალო კოეფიციენტი ინფლაციის დონე (%)

ეროვნულ ვალუტა ლარს მისი შემოდებიდან კიდრე 1998 წლის აგვისტომდე რაიმე სერიოზული გაუფასურება არ განუცდია და მტკიცე გაცვლითი კურსით ხასიათდებოდა. თუმცა სექტორების თვითი მომხდარმა მოვლენებმა გარკვეულწილად შეარყიეს ეროვნულ ვალუტაზე მოთხოვნა და მას შემდეგ ეროვნულ ბანკს ყოველდღიურად ზერეების სერიოზული ხარჯვა უხდებოდა, რათა კურსის სტაბილურობა შეენარჩუნებინა. უკანასკნელი სამი თვის განმავლობაში ლარის რეალური ღირებულება დაახლოებით 10%-ით შემცირდა. ლარის კურსის გაუფასურება ძირითადად ობიექტური გარემოებით იყო განპირობებული და მას შეუძლია გარკვეული დადებითი ეფექტი ჰქონდეს ეროვნულ ეკონომიკაზე. კერძოდ, იგი საშუალებას მოცემს ადგილობრივი პროდუქტის ექსპორტიორებს გაიუმჯობესონ ვაჭრობის პირობები უცხოურ ბაზრებზე, ხოლო ადგილობრივი მენარმეები ისარგებლებენ ლარში გამოსახული უცხოური საქონლის ფასების მომატებით. ლარის კურსის შემდგომი დევალირება დასაშვებია, ვინაიდან იგი დღეს არსებული ფისკალური კრიზისის ფონზე სერიოზულ პრობლემებს შეუქმნის ქვეყანას. ეკონომიკის სტაბილურობის შენარჩუნების მიზნით აუცილებელია ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკების კოორდინაცია მათი გატარებისათვის პასუხისმგებელი სამსახურების შირიდან.

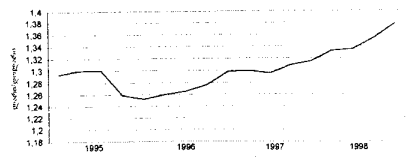
მაკროეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნებისათვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება საგარეო წონასწორობის შენარჩუნებას. ამ მხრივ ალსანი შნავია იმპორტის ყოველწლიურად მზარდი მოცულობა, რაც შესაძლებელია პასახება მიძინარე ოპორტიონათა დეფიციტში. დეფიციტის დასაფარავად სხვადასხვა საშუალებები გამოიყენება, კერძოდ ეს არის ტრანსფერები, მიღებული როგორც ოფიციალური ისე არაოფიციალური წყაროებიდან. ბოლო პერიოდში კაპიტალის შემოდებებმა ასევე გარკვეულწილად ხელი შეუწყო საგადასახადო ბალანსის გამოსწორებას. რის შედეგადაც 1995 წლიდან საგადასახადო ბალანსის დეფიციტი საგრძნობლად მცირდებოდა. ასე მაგალითად,

თუკი 1995 წელს საგადასახადო ბალანსის დეფიციტი - 303,6 მილიონი დოლარი იყო, 1997 წელს იგი - 102 მლნ. დოლარამდე შემცირდა. საგადასახადო ბალანსის მდგომარეობის საერთო გაუმჯობესების ფონზე, სერიოზულ საფრთხეს საგარეო წონასწორობის დარღვევისათვის წარმოადგენს საგარეო ვალდებულების მოსაზრებისათვის განკუთვნილი თანხების გადინება. მომსახურებაზე გასაწევი თანხების მოცულობა საკმაოდ მნიშვნელოვანი ტემპებით იზრდება და თუკი არ მოხდება სახელმწიფო შემოსავლების დამატებითი წყაროების გამოვლენა, საქართველოს ბიუჯეტს ვალდებულება სერიოზულ ტვირთად დაანება. ასე მაგალითად, 1999 წელს საქართველოს ვალის მომსახურების სახით გადასახდელი აქვს 16,9 მილიონი დოლარი.

1998 წლის ივნისის მდგომარეობით საქართველოში უცხოური ინვესტიციების საერთო მოცულობამ შეადგინა 136 278 245 აშშ დოლარი. ალსანი შნავია, რომ რეგისტრაცია მოიცავს მხოლოდ იმ სანარმოებს, რომლებშიც უცხოური ინვესტიციები შეადგენს 100 000 დოლარს და უფრო მეტს. რეგისტრაცია ხორციელდება ვაჭრობისა და საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობათა სამინისტროში არსებული უცხოური ინვესტიციების სააგენტოში. 1998 წლის ივნისში „საინვესტიციო საქმიანობის ხელშეწყობისა და გარანტიების შესახებ“ საქართველოს კანონში შეტანილი ცვლილებების თანახმად უცხოური ინვესტიციების სააგენტო გარდაიქმნა საქართველოს საინვესტიციო ცენტრად და მას შემდეგ ინვესტიციების რეგისტრაცია მათ მიერ, აღარ ხორციელდება. რეგისტრაციის ფუნქცია გადაეცა სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტს. უნდა აღინიშნოს, რომ ზემოთ დასახელებული რეგისტრირებული ინვესტიციების მოცულობა საკმაოდ ჩამორჩება რეალურ ციფრებს. ასე მაგალითად, საერთაშორისო საავტოტო ფონდის მიერ განხორციელებული უცხოურ ინვესტირება გამოკითხვის საფუძველზე აღმოჩნდა, რომ 1997 წლის მდგომარეობით საქართველოში განხორციელებულ უცხოური ინვესტიციის უცხოური ინვესტიცია.

ნახაზი №3

ლარის ვალუტის კურსის დინამიკის მიმოხილვა 1995-98

დღევანდელი მდგომარეობით საქართველოში ყველაზე მეტი ინვესტიცია აქვს განხორციელებული ისრაელს (დაახლოებით 18 მილიონი დოლარის). მეორე ადგილზეა ირლანდია, რომლის მხოლოდ ერთ პროექტში 12 მილიონი დოლარია ჩადებული. ალსანი შნავია რუსული ინვესტიციების ზრდის ტენდენცია უკანასკნელი ერთი წლის განმავლობაში

(დაახლოებით 100%-იანი ზრდა). ინვესტირება სიაში ასევე მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა თურქეთმა.

მრეწველობა. როგორც ჩვენს მიერ ჩატარებულმა გამოკითხვამ აჩვენა მენარმეები საქართველოში ყველაზე პერსპექტიულ დარგებად ტურიზმს,

(გრძელი №1)

რეგისტრირებული უცხოური ინვესტიციები საზღვარგარეთის სახელმწიფოების მიხედვით

ქვეყანა	გაცემ. ლცენ.	თანხა (აშშ დ)	ხელ.წილი საერთო შივ (%)	ქვეყანა	გაცემ. ლცენ.	თანხა (აშშ დ)	ხელ.წილი საერთო შივ (%)
ისრაელი	6	18,079,511	13,27	ბულგარეთი	2	487,650	0,36
ირლანდია	7	17,617,530	12,93	ლიტენშტეინი	1	462,159	0,5
რუსეთი	23	12,425,738	10,57	ბაჰამის კბი	1	400,000	0,4
დღი ბრიტანეთი	22	13,808,144	10,13	ვენესუელა	1	302,378	0,3
თურქეთი	12	11,9 68,420	8,78	მონაკო	1	270,000	0,3
აშშ	20	11,720,426	8,60	ლუქსემბურგი	1	202,394	0,15
საშხ. კორეა	2	9,120,500	6,69	პანამა	2	160,000	0,2
გერმანია	26	8,748,206	6,42	ბელგია	1	154,979	0,11
ნიდერლანდები	9	6,516,770	4,78	ჩანდა	1	150,000	0,11
ხერხეული კბი	2	4,120,190	3,02	ჩინეთი	1	122,000	0,09
საფრანგეთი	2	3,554,562	2,61	მალტა	1	120,000	0,09
ავსტრალია	2	2,288,928	2,12	ლბანი	1	117,000	0,09
იტალია	6	2,243,136	1,65	სერბიის კბი	1	114,724	0,08
შვეიცარია	9	2,127,745	1,56	ლიქტენ	1	113,084	0,08
საბერძნეთი	4	2,108,222	1,55	ლატვია	1	108,500	0,08
კვიპროსი	3	1,643,429	1,21	პოლონეთი	1	100,000	0,07
მონე-კოვო	1	788,500	0,59	სინგაპური	1	100,000	0,07
უნგრეთი	1	746,906	0,55	სინგაპური	1	51,000	0,04
ავსტრია	3	535,164	0,39	ხელ	168	136,278,245	100,0

(გრძელი №2)

უცხოური ინვესტიციები საქართველოს მიხედვით

დარგები	პროექტების რაოდენობა	თანხა (აშშ დოლარებში)	ხვედრითი წილი საერთო მოცულობაში (%)
მრეწველობა	36	44,120,315	32,38
კომუნიკაციები	10	30,446,887	21,34
სერვისი	47	19,163,950	14,06
საბანკო სფერო	14	17,161,706	12,59
სოფლის მეურნეობა	5	8,094,730	5,94
გაზრდის სფერო	31	6,388,019	4,69
მშენებლობა	8	4,604,940	3,38
ტრანსპორტი	4	2,532,059	1,86
მომსახურება	11	1,198,639	1,46
ტურისტული	1	1,670,000	1,23
მედიცინა	1	107,000	0,08

თუკი დარგობრივ ჭრილში გადავხედავთ განხორციელებულ უცხოურ ინვესტიციებს, პირველ ადგილზეა მრეწველობა, სადაც მთელი მოცულობის დაახლოებით 32% იქნა განხორციელებული. მეორე ადგილზეა კავშირგაბმულობა, ხოლო მესამეზე კვების

ტრასპორტს, კვების მრეწველობას და კომუნიკაციებს ასახელებენ. ამ თვალსაზრისით უნდა აღინიშნოს, რომ ტურისტულ ბიზნესში ინვესტიციები ნაკლებად ხორციელდება, ასევე საკმაოდ მცირეა კაპიტალდებანების ტრანსპორტში. ამიტომაც ეს პერსპექტიული დარგები სახელმწიფო მხარდაჭერას საჭიროებენ. რაც შეეხება კვების მრეწველობას ამ დარგის პრიორიტეტულობაზე თუნდაც ის ფაქტი მტკიცეა, რომ ამ დარგში ყველაზე მეტი პროექტი იქნა განხორციელებული. ასევე სერიოზული ოდენობის ინვესტიციები იქნა განხორციელებული კავშირგაბმულობის სფეროში.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, გამოკითხვა შეუხო როგორც წვრილი, ასევე მსხვილი ზომის ფირმებს, რომლებიც მოღვაწეობენ მოკვებით და გადაამუშავებენ დარგებში, სოფლის მეურნეობასა და მომსახურების სხვადასხვა სფეროებში. უნდა აღინიშნოს, რომ უცხოელთა მიერ ადგილობრივი მენარმეების ჩართვის ყველაზე პოპულარულ ფორმას ერთობლივი სანარმო წარმოადგენს, თუმცა გვხვდება სანარმოო კონტრასტები ჩართვის სხვა მეთოდებზე ერთობლივი სანარმოს სხვა ფორმებისაგან

განსხვავებით ის უპირატესობა აქვს, რომ რისკის განაზიარება ხდება თანაბრად უცხოელ ინვესტორსა და ადგილობრივ მენარმეს შორის. ამასთან ადგილობრივი პარტიორის არსებობა უდვილებს უცხოელ ინვესტორს საქმიანობასა და ათავისუფლებს მას ბევრი ისეთი პრობლემისაგან, რომელიც ადგილობრივი თავისებურებით არის განპირობებული. საქართველოში ინვესტიციების დიდი ნაწილი განხორციელებული იქნა 1996 წელს, როდესაც ქვეყანაში გამოჩნდა ეკონომიკური გამოცოცხლების და

სტაბილური განვითარების პირველი ნიშნები. თუმცა ზოგიერთი ინვესტორის მიერ საკმაოდ სერიოზული კაპიტალდაბანდებანი იქნა განხორციელებული 1993-94 წლებშიც, როდესაც საქართველო ღრმა კრიზისულ სიტუაციაში იმყოფებოდა. ეს განსაკუთრებით ეხება მოკვებით მრეწველობის ფირმებს. გამოკითხული 13 მენარმის მიერ მთლიანად დღემდე განხორციელებულია 35 მლნ. დოლარამდე ინვესტიცია და დაგეგმილია დაახლოებით 150 მლნ. დოლარამდე დაბანდებითი კაპიტალდაბანდებების განხორციელება.

რა უბიძგებს უცხოელ ინვესტორებს საქართველო ღრმა კრიზისულ სიტუაციაში იმყოფებოდა. ეს განსაკუთრებით ეხება მოკვებით მრეწველობის ფირმებს. გამოკითხული 13 მენარმის მიერ მთლიანად დღემდე განხორციელებულია 35 მლნ. დოლარამდე ინვესტიცია და დაგეგმილია დაახლოებით 150 მლნ. დოლარამდე დაბანდებითი კაპიტალდაბანდებების განხორციელება.

საბარაო წონასწორობის დარღვევისათვის ვალდების მოხაზურობისათვის განკუთვნილი თანხების გადინება სერიოზულ საფრთხეს წარმოადგენს

განხორციელონ კაპიტალდაბანდებანი საქართველოში? საქართველოს მუხარის პოტენციალი მცირეა, თუმცა მიუხედავად ამისა ნაწილი ფირმებისა სწორედ ადგილობრივ ბაზარზე მოთხოვნის დაკმაყოფილების მიზნით შემოვიდნენ. აქედან ჩანს თუ რამდენად განიცდის საქართველოს ეკონომიკა ადგილობრივ კაპიტალდაბანდებებს, ვინაიდან ამა თუ იმ პროდუქციაზე მოცემულ ბაზარზე მოთხოვნის წარმოშობა პირველ რიგში ადგილობრივია მხრიდან შეიმჩნევა, მაგრამ როგორც ჩანს საქართველოს მკვიდრთ არა აქვთ სათანადო სახსრები რათა საჭირო ოდენობის ინვესტიცია განახორციელონ. ამასთან ის უცხოელი თუ ადგილობრივი ინვესტორები, რომლებიც შიდა მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად მუშაობენ უნდა აპირებენ გავიდნენ საგარეო ბაზრებზეც. მეორე ტიპის ინვესტორების მიერ კაპიტალდაბანდებების განხორციელების ძირითადი მოტივი იმაში მდგომარეობდა, რომ უტილიზირება განხორციელების საქართველოში არსებული რესურსებისათვის (რომელთა ადგილობრივთა მხრიდან ათვისება ვერ

ხერხდება) და შემდგომ მოემსახურათ საზღვარგარეთის ბაზრებზე, მენტალად ეს უცხოელ დსთ-ს ქვეყნებს. აქსაინტერესოა აღინიშნოს ერთი მომენტი, რომ ტრადიციული (საბჭოთა პერიოდის) კავშირების მოშლის შედეგად, თანდათანობით ხდება აღნიშნულ დაკარგულ ბაზრებზე გასვლა. ამ მხრივ ჯერ კიდევ ბევრი რეზერვი არსებობს და სწორედ ამის შემჩნევაა საჭირო ინვესტორთა მხრიდან.

უცხოელი მენარმეების მიერ საქართველოში

1998 წლის ივნისის ადგილობრივი საბარათელოში უცხოური ინვესტიციების საერთო მოცულობა 136 მილიონ აშშ დოლარი შეადგინა, თუმცა ზოგიერთი მონაცემებით ის ციფრი 200 მილიონს აჭარბავს

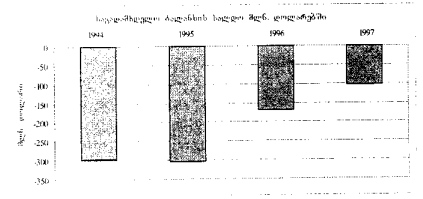
წარმოების დაარსების ერთ-ერთ მიზანს საკუთარი საქმიანობის გაფართოება წარმოადგენს. ამასთან საქართველოში წარმოება გარკვეულ უპირატესობას აძლევს უცხოელ ინვესტორებს სანარმოო დანახარჯების შემცირების თვალსაზრისით.

უცხოელი ინვესტორების მიერ საქართველოში კაპიტალდაბანდებების განხორციელების შესაძლებლობების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება ძირითადად ოფიციალური წყაროებიდან ხდება. მსხვილ ინვესტორებს, როგორც წესი აქვთ მეგობრული კავშირები სამთავრობო სტრუქტურებში და სარგებლობენ მხარდაჭერით მათი უცხოელი ინვესტორების მიერ საქართველოში კაპიტალდაბანდებების განხორციელების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება ძირითადად ოფიციალური წყაროებიდან ხდება. მსხვილ ინვესტორებს, როგორც წესი აქვთ მეგობრული კავშირები სამთავრობო სტრუქტურებში და სარგებლობენ მხარდაჭერით მათი უცხოელი ინვესტორების მიერ საქართველოში კაპიტალდაბანდებების განხორციელების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება ძირითადად ოფიციალური წყაროებიდან ხდება.

მხრიდან. მეგობრული კავშირები მათგან წარმოადგენს უცხოელ ინვესტორებს თავი აარიდონ ბიუროკრატიულ ბარიერებს და რატიონულებს ოფიციალურ მხრიდან. აღსანიშნავია, რომ ინვესტორთა გარკვეული ნაწილის მოქიება დაკავშირებულია პრეზიდენტის სახელთან, აგრეთვე ზოგიერთი ინვესტორის გადაწყვეტილებაზე განხორციელებული კაპიტალდაბანდებანი საქართველოში ზემოქმედება მოახდინა საქართველოს პრეზიდენტის ავტორიტეტმა. რაც უფრო მაღალ ემულონება აქვთ უცხოელ ინვესტორებს კავშირები, მით უფრო მეტი თავდაჯერებულობა აქვთ მათ თავიანთ საქმიანობაში. პირადი კავშირების გარდა ზოგიერთი ინვესტორის მხრიდან საქართველოში დაინტერესება მოხდა ოფიციალური გამოცემების გაცნობის შედეგად. თუმცა აღნიშნული მასალების მოპოვება ადვილად მას შეეძლო, რაც ინვესტორები შემოვიდოდნენ ყოფილ საბჭოთა სივრცეში ანუ ძველი, საბჭოთა პერიოდის დროინდელი მასალების გამოყენებით და არა დამოუკიდებლობის შემდგომი საქართველოს ოფიციალური თუ არაოფიციალური

გამოცემებით. ამ მხრივ მეტი პროპაგანდა არის საჭირო საქართველოში უცხოელ ინვესტორთა მოსაზიდად, რადგან ერთერთ ყველაზე სერიოზული საშუალება უცხოელთათვის საქართველოს შესახებ ინფორმაციის მოპოვებისა, სწორედ სხვადასხვა პუბლიკაციების გავრცელებაა. შეიძლება გამოყენებულ იქნეს როგორც ბეჭდვითი მასალების გავრცელება, ასევე ელექტრონული საშუალებების (მათ შორის განსაკუთრებით ინტერნეტის) გამოყენება. ინფორმაციის ნაკლებობა მნიშვნელოვნად აფერხებს უცხოელი ინვესტიციების შემოღინებას საქართველოში.

საქართველო, ინვესტიციების ნახაზი №4

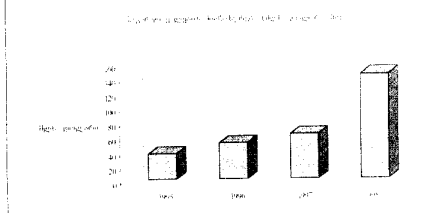

განხორციელების მხრივ, მაღალრისკიან ქვეყანათა რიგს მიეკუთვნება. თუმცა, როგორც გამოკითხვამ აჩვენა ინვესტორთა დიდი ნაწილისათვის რისკის ფაქტორი არც თუ ისე მნიშვნელოვანი იყო. აქ საუბარია არაეკონომიკური ხასიათის რისკებზე. იგი უმნიშვნელო აღმოჩნდა მოპოვებით დარგებში უსწვრივნირებადი ფირმებისათვის. ზოგიერთ ინვესტორს კი დაზღვევულია აქვს საკუთარი დაბანდებანი მაგალითად ისეთი ცნობილი საერთაშორისო ორგანიზაციის მხრიდან როგორცაა OPIC. ამიტომაც მათთვის რისკი ნაკლებსაფიქრალ მომენტს წარმოადგენდა. რაც შეეხება ეკონომიკური ხასიათის რისკებს, ამ მხრივ რისკის დონე ნაკლებია, ვინაიდან საქართველოში არ არის მძიმე კონკურენცია და ინვესტორს არ უნდება ფიქრი გამუდმებულ სიახლეთა დაწერვაზე, საკმარისია ერთჯერადი ინვესტიციების განხორციელება, რომ საქმიანობა მომგებიანი აღმოჩნდეს. მთლიანობაში რისკის ფაქტორის როგორც უცხოელი ინვესტორები, ისე ადგილობრივი მენარმეები საშუალოდ აფასებენ. საჭიროა სახელმწიფოს მხრიდან უფრო აქტიური მოქმედება, საქმიანი კონტაქტები საერთაშორისო სადაზღვევო კომპანიებთან, რათა ისინი მასქიმალად იყვნენ ჩართული საქართველოში უცხოური ინვესტიციების დაზღვევის საქმეში და საბოლოო ჯამში მინიმუმამდე იყოს დაყვანილი რისკის დონე.

რა უპირატესობები აქვს საქართველოს უცხოური ინვესტიციების განხორციელების ოქალსაზრისით. უცხოურ ფირმებს ამ საკითხზე

სხვადასხვა მოსაზრებები გაჩაჩიათ, მათგან გამოყოფთ ზოგიერთ ფაქტორს. პირველი, ეს არის შედარებით სტაბილური პოლიტიკური და ეკონომიკური გარემო. საქართველოში ბოლო პერიოდში მიღწეულმა წარმატებებმა მაკროეკონომიკურ დონეზე ხელი შეუწყო სტაბილური ქვეყნის იმიჯის შექმნას. განსაკუთრებით აღსანიშნავია, ფასების სტაბილური დონე და ეროვნული ვალუტის კურსის მიზერული რხევები. ეს ის ორი ძირითადი ფაქტორია, რაც გავლენას ახდენს ბიზნესმენის (განსაკუთრებით კი უცხოელის) შემოიავლებაზე. სტაბილურ პოლიტიკურ გარემოში მოიაზრება ატრიბუტ ის ფაქტიც, რომ ქვეყანაში არსებობს მტკიცე პოლიტიკური სისტემა, განვითარება დემოკრატიული გზით განაწილებულია კლასიკური ნიმუშით და აგრეთვე, პარლამენტში არსებობს ძლიერი უმრავლესობა, რაც კრიტიკულ მნიშვნელობას იქნის უმნიშვნელოვანესი საკითხების სწრაფად და ეფექტურად გადაწყვეტაში. ქვეყნის უპირატესობად მიიჩნევა ის ფაქტიც, რომ საქართველო შედარებით ღიაა საერთაშორისო საზოგადოებისათვის, აქ წარმოდგენილია მრავალი ქვეყნის საელჩო და საკონსულო, ფუნქციონირებს ბევრი საერთაშორისო ორგანიზაცია, ამიტომაც უცხოური კომპანიებისათვის არ წარმოადგენს დიდ სირთულეს შემოიავლიონ საქართველოში. უცხოელი ინვესტორები ქვეყნის ერთ-ერთ უპირატესობად განიხილება იმ ფაქტსაც, რომ საქართველოში შედარებით იოლად ინფორმაციის მოპოვება ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენების შესახებ, ამიტომაც ისინი ყოველთვის საქმის კურსში არიან და შეუძლიათ დაეკავშირებოდნენ მოქმედონ. კიდევ ერთი ფაქტორი, რომელიც

ნახაზი №5

საქართველოს უპირატესობად შეიძლება ჩათვალოს, ეს არის სიახლოვე დსთ-ს ბაზრებთან ანუ ქვეყნის გეოგრაფიული მდებარეობა. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ქვეყნის ლოკაცია, როგორც ასეთი არცერთი ინვესტორის მიერ არ ყოფილა მოხსენიებული. გეოგრაფიული მდებარეობა კი მხოლოდ დსთ-ს ბაზრებთან სიახლოვეთ არ შემოიფარგლება. საქართველოს მდებარეობა

ბიზნესმენებს სხვა მრავალ უპირატესობასაც სთავაზობს, კერძოდ, ქვეყანას გააჩნია გასასვლელი მსოფლიო ბაზარზე როგორც საზღვაო, ისე მიწაერი, საავტომობილო და საჰაერო გზო, ასევე მისაღწევი ტრანსპორტითაც. საქართველო წარმოადგენს უძველესი აბრეშუმის გზის ერთ-ერთ საკვანძო პუნქტს, რაც არ შეიძლება არ იყოს უპირატესობა უცხოელი ინვესტორებისათვის. მომავალში სავარაუდოა, რომ სწორედ აღნიშნული აბრეშუმის გზის პროექტის ამოქმედება მნიშვნელოვანად შეუძლირებს საქართველოში მოქმედ ბიზნესმენებს მათი პროდუქციის ტრანსპორტირებასთან დაკავშირებულ ხარჯებს. საქართველოს გააჩნია ბევრი ისეთი რესურსი, რომელიც აუთვისებელია დამათი ადგილობრივი ძალებით ექსპლუატაციაში ჩაყენება, სათანადო სასურების არარსებობის გამო ვერ ხერხდება. ამიტომაც უცხოელ ინვესტორებს ეძლევათ მეტად სასარბილო შესაძლებლობები რათა საქართველოში არსებული რესურსები მათ სამსახურში ჩააყენონ და შესაბამისი სარგებელიც მიიღონ. საქართველოს ერთ-ერთ უპირატესობად უცხოელების მიერ პრეზიდენტის ფაქტორი აღიქმება. საქართველოს პრეზიდენტის ავტორიტეტი აღიარებულია საერთაშორისო დონეზე, რაც ქვეყანას ნდობის ფაქტორს უშაბლებს და დამატებით იმპულსს ქმნის უცხოური ინვესტიციებს.

კიდევ ერთ უპირატესობად უცხოელი ინვესტორების მიერ მიჩნეულია საქართველოში ნაკლებდამკონკურენტული გარემოს არსებობა. ცალკეული დარგების შიგნით რამოდენიმე ფორმა მოქმედებს, რომლებიც ვერ უზრუნველყოფენ მთლიანად მოთხოვნის დაკმაყოფილებას ან მოთხოვნის დაკმაყოფილება ხდება არაეფექტიანი გზით, მომხმარებელთათვის მაღალი ფასების შეთავაზებით. ასეთი დარგების შიგნით უცხოელ ინვესტორთა გამოჩენა სასარგებლო ხდება როგორც უცხოელი ინვესტიორისათვის, ასევე დარგის კონკურენტულ სექტორის ახალეზებისათვის, ვინაიდან უცხოელი ინვესტორი ძირითად აქცენტს აკეთებს საქონლისა და/ან მომსახურების ხარისხობრივ მხარზე და მომხმარებელი მისკენ მიიღობს. ბევრი დავი კი საქართველოში არ არის წარმოდგენილი (იგულისხმება ის დარგები, რომელთათვისაც შესაბამისი რესურსები ბაზა არსებობს), ამიტომაც აქ არაქმნის კონკურენციის არსებობაზე საუბარიც კი ზედმეტია. უცხოელი ინვესტორები საქართველოს ერთ-ერთ უპირატესობად დაბალ გადასახადებს მიიჩნევენ, განსაკუთრებით გამოყოფენ მოგების გადასახადს, რომლის განაკვეთიც 20%-ს დონეზეა. დაბოლოს, უცხოელი ინვესტორები მიიჩნევენ, რომ საქართველოს კარგად განვითარებული საკანონმდებლო ბაზა გააჩნია და არსებობს თითქმის ყველა ის კანონი, რომელიც ბიზნესმენს საქართველოში

ოპერირებისას ესაჭიროება. სისრულეში მოყვანილი ყველა ის კანონი, რომელიც კერძო სექტორის განვითარებისათვის არის საჭირო. კერძოდ, 1997 წელს პარლამენტის მიერ მიღებული იქნა საგადასახადო კოდექსი, რომელიც თავი მოუყარა საგადასახადო ურთიერთობებთან დაკავშირებულ ყველა რეგულირებას. სხვა ძირითადი კომერციული კანონებიდან აღსანიშნავია საბაზო კოდექსი (მიღებული იქნა 1997 წლის ნოემბერში), კანონი საბაზო ტარიფების შესახებ (1998 წლის მარტი), სამოქალაქო კოდექსი (1997 წლის ივნისი), კანონი მენარმეთა შესახებ (1994 წლის ოქტომბერი), კანონი კომერციული ბანკების შესახებ (1996 წლის თებერვალი), კანონი პრივატიზაციის შესახებ (1997 წლის მაისი), კანონი გავლერების შესახებ (1997 წლის ივნისი), კანონი მონოპოლიური საქმიანობისა და კონკურენციის შესახებ (1996 წლის ივნისი), კანონი სასოფლო-სამეურნეო მიწის საკუთრების, რეგისტრაციის და იჯარის შესახებ (1997 წ.), კანონი სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული არასასოფლო-სამეურნეო მიწის მართვისა და განკარგვის შესახებ (1998 წლის ოქტომბერი) და კანონი ფიზიკური პირებისა და კერძო სამართლის იურიდიული პირების სარგებლობაში არსებული არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის კერძო საკუთრებად გამოცხადების შესახებ (1998 წლის ოქტომბერი).

ხელა ვისაუბროთ საქართველოს საინვესტიციო გარემოს ნაკლოვან მხარეებზე და ბიზნეს გარემოს პრობლემების შესახებ. საქართველო გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყანაა რიგ მიეკუთვნება (და თანაც ყოფილი კომუნისტური ქვეყანაა), ამიტომაც არ გააჩნია მტკიცე მმართველი სტრუქტურები, მიმდინარეობს სისტემური ტრანსფორმაცია და სტრუქტურული ცვლილებები. ყოველივე ეს მოითხოვს დამატებით რესურსებს და უდროს, ამასთან გარკვეულ სირთულეებს უქმნის უცხოელ ინვესტორებს. უცხოელი ინვესტორები მიიჩნევენ, რომ ქვეყანაში არ ხორციელდება ეკონომიკური მოვლენების სათანადო დონისა და მოცულობის ანალიზი, რათა მოხდეს არსებული ტენდენციების გამოვლენა და მათი საზოგადოების დაინტერესებული ნაწილებისათვის მინოდება. 70 წლიანმა კომუნისტურმა რეჟიმმა, რომელიც კრძალავდა ყოველგვარ კერძო ინიციატივას და საქმიანობას საქართველოში უკიდურესად დაბალ დონეზეა ბიზნეს კულტურის დონე, რაც მნიშვნელოვნად აფერხებს წარმოებას განვითარებას და ინვესტიციების მოზიდვას.

ყველაზე დიდი პრობლემა საქართველოში, რომელიც ხელს უშლის უცხოური ინვესტიციების შემოდინებას, ეს არის კორუფცია. სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების გამოკვლევების მიხედვით, საქართველო მოწინავე ადგილზე იმყოფება კორუფციის დონის მიხედვით.

კორუფცია გვხვდება ყველგან, ყველა დონის სამთავრობო ინსტანციებში, რაც აძლევს როგორც უცხოელ, ისე ადგილობრივ ინვესტორებს არაეფექტურად ფუნქციონირებს საკუთარი რესურსები. კორუფციის არსებობისათვის ხელს უწყობს გარემო სხვადასხვა ფაქტორებით განისაზღვრება. პირველ რიგში ეს არის უსაზღვროდ გაბარებული სამთავრობო შტატები, ჩინოვნიკთა მეტისმეტად დაბალი ანაზღაურება, საბჭოთა პერიოდის დამემოყვლილი მენტალიტეტი, თავად კორუფციული სამართალდამცავი და სასამართლო ორგანოები.

უზომაოდ განიხილოთ ბიუროკრატია, რომელიც ნოყიერ ნიადაგს უქმნის კორუფციის განვითარებას, მეორე უმნიშვნელოვანესი პრობლემა საქართველოში. ყოველ უცხოელ ინვესტორს, ისევე როგორც ადგილობრივ მენარმეთებს თავიანთი საქმიანობისას ურთიერთობა უხდებოთ ბიუროკრატიათა, რომელიც სერიოზულ ბარიერებს უქმნის ბიზნესმენებს და რომელიც გადალახვა ბევრს არ ძალუძს. ზემოთ ჩვენ აღვნიშნეთ, რომ მსხვილი ინვესტიციების მიერ ადგილობრივ ბაზარზე სამთავრობო იოლად შემოღწევა, მათი მხრიდან ადგილობრივ სტრუქტურებში მეგობრული ჯგუფების არსებობით აიხსნება, რაც მათ საშუალებას აძლევს უპრობლემოდ გადალახონ ბიუროკრატული ბარიერები. სამაგიეროდ შედარებით მცირე ინვესტიციებს ან იმ ინვესტიციებს, რომლებიც არ გააჩნია რიგეკონომიკური მთავრობის წარმომადგენლებთან, უხდებოთ ბიუროკრატის მიერ ხელშეწყობილი პრობლემების შექცევა. ყველაფერი ამის შედეგად, ადგილი აქვს არაკონკრეტული გარემოს ჩამოყალიბებისადმი ხელშეწყობას და შეეყრება ეკონომიკური წინსვლის ტემპებს.

უცხოელ ინვესტორებს და ადგილობრივ

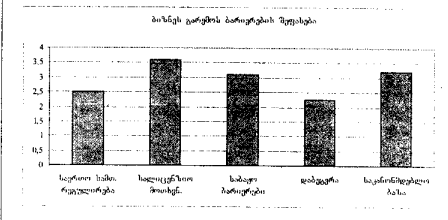
ყველაზე დიდი პრობლემა საქართველოში, რომელიც ხელს უშლის უცხოური ინვესტიციების შემოდინებას, ეს არის კორუფცია

ბიზნესმენებს სერიოზულ პრობლემებს უქმნის საქართველოში არსებული სასამართლო სისტემა. იყო შემთხვევები, როდესაც ინვესტორებს უხდებოდათ სხვადასხვა დონის ინსტიტუციისათვის მიმართვა, მაგრამ მიუხედავად მათი სამართლიანი მოთხოვნებისა, ისინი არ იქნენ დაკმაყოფილებულნი. ხშირ შემთხვევებში ამგვარი საკითხების განხილვა სასამართლო დარბაზებიდან სამთავრობო დონეზე გადადიოდა, რაც არ შეიძლება ჩაითვალოს როგორც ნორმალური გადაწყვეტა, ვინაიდან საბარათის დადგენა სასამართლოს პირუტყვივად არა მთავრობის. საქართველოს საინვესტიციო გარემოს უკიდურესად დაბალი დონე. დამატებითი პრობლემის მაღალი დონე. დამატებით ხარჯებს იმყოფება ტყუილ კომუნიკაციებზე ხარჯები,

აგრეთვე მაღალი სატრანსპორტო ხარჯები. ასე მაგალითად, საკმაოდ მცირეა საქართველოს ავიახაზებით სარგებლობა, რაც ძირითადად ადგილობრივი კომპანიების სიძვირით და მათი ტენიკური აღჭურვის დაბალი ხარისხით არის განპირობებული. საქართველოში ელექტროენერჯის შეფარებებით მისწრაფება აძლევს ამ მოვლენა ფორემას განსიონ დამატებით ხარჯები ენერჯის წარმოებისა და მიწოდების ავტონომიური წყაროების შექმნაზე.

ხელა გავეცნოთ, თუ რა სირთულეებს

ნახაზი №6

ან ყდებიან საქართველოში მოქმედი ადგილობრივი და უცხოელი ბიზნესმენები. გამოკვლევის დროს თითოეულ გამოკითხულს ეთხოვა პასუხი გაეცა თუ რა წარმოადგენდა მისთვის ყველაზე სერიოზულ პრობლემას საქართველოში. ამასთან გათვალისწინებული იყო კონკრეტული პრობლემები, ესენია: საერთო სამთავრობო რეგულირება, სადაცენზიო მოთხოვნები, საბაზო ბარიერები, საგადასახადო სისტემა, საკანონმდებლო სტრუქტურა. გამოკითხულთა უნდა შეეფასებინათ თითოეული პრობლემა მათთვის აქტუალურობის მიხედვით 1-დან 5-მდე უკალით (სადაც 1 - ძალზედ მკაცრს ნიშნავდა, ხოლო 5 - სრულად უმნიშვნელოს). (იხ. ნახაზი №6).

როგორც №6 ნახაზიდან ჩანს ყველაზე მძიმედ საქართველოში მოქმედ ბიზნესმენებს საგადასახადო სისტემა აწევდა. აქ უნდა განაწილდეს ორი მომხმარებელი, პირველი ოფიციალური საგადასახადო პოლიტიკა (განაკვეთების ჩათვლით) და მეორე, აღნიშნული პოლიტიკის აღმასრულებელთა ყოფაცქევა. ბიზნესმენტთა უმეტესობა აღიარებს, რომ ოფიციალურ დონეზე არსებული საგადასახადო პოლიტიკა, ის რაც კანონმდებლობით არის გათვალისწინებული მათთვის მისაღებია. მაგრამ ამავე დროს ისინი მათი ოფიციალური უკმაყოფილებას გამოთქვამენ იმ უწყებების საქმიანობის მიმართ, რომელთაც ევალებათ ქალაქებზე არსებული რეალობაში გატარება. ინვესტირება დიდი ნაწილი საგადასახადო განაკვეთების სერიოზულ პრობლემას ვერ ამჩნევს და მიჩნია, რომ საქართველოში ტარიფები საშუალო დონეზეა. განსაკუთრებით დაბალია მოგების გადასახადი, რომელიც 20%-ს უდრის. არცთუ ისე მაღალია დამატებითი ლირებულების გადასახადი,

რომელიც ასევე 20%-ია, თუმცა ზოგიერთი მენარმე თვლის, რომ დღე-ს ტარიფი უნდა შემცირდეს. ამასთან ის პრინციპით, რომლებიც დღე-თი დაბეგრვისას გამოიყენება, სერიოზულ გადასინჯვას მოითხოვს. უფრო ზუსტად კი საჭიროა დაბეგრვისადმი მიდგომა მოხდეს არა ცალსახად სახელმწიფოს მხრიდან, არამედ მათში გათვალისწინებული იყოს მენარმეთა ინტერესები. მაგალითისთვის, საგადასახადო კოდექსის თანახმად, მენარმის მიერ საკუთარი პროდუქციის გადატვირთვიდან 90 დღის ვადაში მის მიერ გადახდილი უნდა იქნეს დღე. მაგრამ კოდექსი არ ითვალისწინებს რაიმე შეღავათს იმ შემთხვევებისათვის, როდესაც პროდუქციის მიმღები არ ახდენს ანაზღაურებას გადატვირთული საქონლისათვის ან თუ ახდენს - დაგვიანებით. იმ შემთხვევაში, როდესაც სახელმწიფო ბიუჯეტს აქვს მენარმისადმი დავალიანება, გადასახადის გადამხდელი უნდა ქვანდას ჩათვლების მექანიზმის გამოყენების უფლება ან შესაბამისი კომპენსაციის მიღება.

ყველა მენარმეზე მიმედ მოქმედებს

საპარტოვლოში მოღვაწე ბიზნესმენთათვის ყველაზე დიდი პრობლემა საგადასახადო სისტემაა

სოციალური გადასახადი, რომელიც საქართველოში საქმიად მალაღია და 32%-ს უდრის.

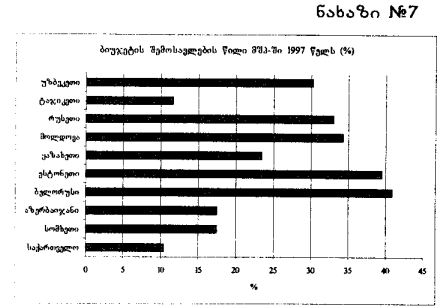
მენარმეები ერთსულოვანი არიან იმ საკითხში, რომ ყველაზე მეტ პრობლემებს ისინი საგადასახადო ორგანოებთან ურთიერთობისას აწყდებიან. საგადასახადო ორგანოებში გამეფებულია სრული განუკითხაობა და მძვინარეობა კორუფცია. კორუფციული და მამახასიათებელია დაწყებული რიგითი თანამშრომლიდან დამთავრებული უმაღლესი თანამშრომლის წარმომადგენლებით. დღევანდელ საქართველოში საგადასახადო ორგანოებში მუშაობა გაიგივებულია კორუფციულულობასთან. ეს არის საერთო სინდრომი, ამიტომაც მენარმე, რომელიც ურთიერთობს აღნიშნულ უწყებებთან, უნდობლობით ეკიდება მათ. ფაქტურად, მენარმეა და საგადასახადო ინსპექტორს შორის ჩამოყალიბდა არაკოლექციური ურთიერთობა, რაც შესაბამისად ნეგატიურად აისახება საგადასახადო ამოღების აქტივობის თანახმად საგადასახადო ინსპექტორს უფლება აქვს შეამინმოს ამა თუ იმ მენარმის მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტისადმი საკუთარი გადახდებულების შესრულების საკითხი ნელ-ნელა ერთხელ რეალურად საგადასახადო ინსპექციის მენარმეებს აკითხავს ნელინადში რამოდენიმეჯერ (მეტწილად 3-4ჯერ). საგადასახადო ინსპექციის გარდა მენარმეთა

შემონმებებს ახორციელებენ პალატა უწყებებიც, ძირითადად კონტროლის სახეა და შინაგან საქმეთა სამინისტრო. ამასთან ამ უკანასკნელს უფლება აქვს მოახდინოს მენარმის შემონმება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი ისინი ვლობენ რაიმე ოპერატიული ინფორმაციას აღნიშნულ სანარმოში კანონდარღვევება შესახებ. მიუხედავად ამისა, მენარმეები ხშირად ხდებიან მონმე ზემოთდასახელებული ორგანოებიდან გაშუღმებული შემონმებებისა. მსგავსი სახის შემონმებები დემორალიზირებდად ზეგავლენას ახდენენ სანარმოთა ხელმძღვანელობაზე და რიგით მუშაკებზეც კი. შემონმებელი არ კმაყოფილდება მხოლოდ საკუთარი „პროფესიონალური მოვალეობის“ მოხდით და აქტიურად ერევა სანარმოს მართვის საკითხებში. იგი სთავაზობს საქმიან წინადადებებს სანარმოს ხელმძღვანელს, აძლევს რჩევა-დარიგებებს სანარმოო ტექნოლოგიების თაობაზე და იძლევა შესაბამის მითითებებს. ამგვარი ქმედებებით, ინსპექტორი ახდენს მავნე ფსიქოლოგიურ ზენოლას ფირმის ხელმძღვანელობაზე და ძაბავს ატმოსფეროს სანარმოს შიგნით. სხირი შემონმებების შედეგად, ფაქტობრივად სანარმოები ცდებიან თავიანთი საქმიანობიდან და ყურადღების გადატანა უწევთ სხვა, მათთვის თავს მოხვეულ საკითხებზე.

მენარმე, რომელიც საკუთარი საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლების ნაწილს ბიუჯეტის სასარგებლოდ რიცხავს, უკეთეს მოპყრობას იმსხურებს საგადასახადო ორგანოების მხრიდან. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საგადასახადო მუშაკები ყველაზე მეტ პრობლემებს შედარებით მცირე დასაშუალო ფირმებს უქმნიან. რაც შეეხება ე.წ. მსხვილ გადამხდლებს, ისინი ნაკლებად განიცდიან ნეგატიურ ზემოქმედებას საგადასახადო სამსახურების მხრიდან.

საგადასახადო სამსახურის აპრობირებულ სამოქმედო მეთოდს წარმოადგენს მენარმეთა გამოჭერა განუზრახველ დარღვევებზე. განუზრახველს, რადგან მათი მსხვერპლის უდანაშაულობაში თავადაც დარწმუნებული არიან. როგორც წესი, საგადასახადო ინსპექცია მის მიერ გამოწვეულ ინსტრუქციებში ცვლილებების შესახებ შესახებ ინფორმაციას მხოლოდ მაშინ აწვდის მენარმებს, როდესაც მას შემონმებაზე ეახლება. ეს კი მას რეალურ შესაძლებლობას აძლევს დაეჯარალოს მენარმე ან გარეგნულად შევიდეს მასთან. ზემოთქმულის გათვალისწინებით, აუცილებელია კარდინალური ცვლილებები განხორციელდეს საგადასახადო ორგანოების საქმიანობაში. როგორცია ამ სტრუქტურებში ფაქტობრივად არ შემინწევა. საქართველო კვლავაც რჩება მსოფლიოში ერთ-ერთ ჩამორჩენილ ქვეყნად საგადასახადო შემოსავლების მობილიზების თვალსაზრისით

(მთლიან შიდა პროდუქტში საგადასახადო შემოსავლების წილი 1997 წელს 10.4% იყო, 1998 წელს კი მდგომარეობა კიდევ უფრო გაუარესდა, იხილეთ ნახაზი №7). საჭიროა განხორციელდეს

საგადასახადო სამსახურების სტრუქტურული და ძირითადი საკადრები ცვლილებები, ამ მხრივ მხოლოდ ხელმძღვანელობის შეცვლა რაიმე სასიკეთო ძვრის მომტანი ვერ იქნება. მაგალითისათვის გამოდგება პერუსი განხორციელებული საგადასახადო რეფორმა 90-იანი წლების დასაწყისში. პერუსი ხელისუფლებამ გაანთავისუფლა უკლებლივ ყველა საგადასახადო ინსპექტორი და გაამოაცხადა კონკურსი ახალი საგადასახადო სამსახურის დასაკომპლექტებლად, სადაც ადგილების რაოდენობა მანამდე არსებული 1/4 იყო. კონკურსი ძირითადად დაფუძნებული იყო გამოცდებზე. კონკურსში გამარჯვებულ პირებს დაენიშნა 5-ჯერ მეტი ანაზღაურება, ვიდრე ეს მათ წინამორბედებს გააჩნდათ. გამკაცრებულ იქნა ინსპექტორების პასუხისმგებლობის მოთხოვნები. ასე მაგალითად, იმ საგადასახადო ინსპექტორს, რომელიც მხოლოდ იქნებოდა კანონდარღვევებში ემუქრებოდა 5 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა. მთავრობის მხრიდან ჩატარებულ იქნა ფართო საავტოციო კომპანია, რათა საზოგადოების თვალში აქმაღლებინა ახალი კადრებით დაკომპლექტებული საგადასახადო ინსპექციის ავტორიტეტი. ყოველივე ზემოთხსენებულმა შესაბამისი შედეგები გამოიღო და რეფორმის განხორციელებიდან უკვე ოთხ წელიწადში საგადასახადო შემოსავლების წილი მშპ-ში 8%-დან 24%-მდე გაიზარდა.

მეორე უმნიშვნელოვანესი პრობლემა, რომელსაც ბიზნესმენები აწყდებიან საქართველოში ოპერირებისას, ეს არის საერთო სამთავრობო რეგულირება. მთავრობა არ გამოიძის პარტნიორის როლში მენარმეებთან ერთად და სხირ შემთხვევებში ბევრ სირთულეებსაც უქმნის. ინფორმაციის მოპყრობა მთავრობიდან

გაძნელებულია. ინფორმაცია მოცის, მაგრამ სხირ შემთხვევაში დაგვიანებით. ასე მაგალითად, როდესაც ხელისუფლებას განსაზღვრული აქვს რაიმე ცვლილების შეტანა მოქმედ კანონმდებლობასა ან რეგულირებაში, რომელიც შეიძლება გარკვეულწილად შეეხოს (ან თუნდესაც საზიარო აღმოჩნდეს) მენარმეთა გარკვეული ჯგუფისათვის, ამის შესახებ ინფორმაცია მეტწილად მაშინ გახდება ცნობილი, როდესაც აღნიშნული ცვლილება უკვე განხორციელდება. სამთავრობო რეგულირების არაეფექტურობის დასადასტურებლად კიდევ ერთი მაგალითის მოყვანა შეიძლება უახლოესი წარსულიდან. ნოემბრის თვეში საქართველოში ორჯერ განხორციელდა საათის ისრის გადანევა, ჯერ ერთი, ხოლო შემდეგ სანინალმდეგო მიმართულებით. ამ ტომაც აუცილებელია, რომ ოფიციალური მთავრობა მეტი სიფრთხილით ეკიდებოდეს გადანევილებების გამოტანას და საჭიროა უზრუნველყოფილი იქნას საკუთარი საქმიანობისა.

მესამე სერიოზული პრობლემა, რომელსაც ბიზნესმენები საქართველოში საქმიანობისას

მთავრობა არ გამოიძის პარტნიორის როლში მთავრობისათვის ერთად და სხირ შემთხვევაში ბევრ სირთულეებსაც უქმნის

აწყდებიან, ეს არის საბაჟო სამსახურის საქმიანობა. საბაჟო სამსახურიც მსგავს რეორგანიზაციას საჭიროებს, რასაც საგადასახადო, რათა გარკვეულწილად შეიზღუდოს აღნიშნულ სფეროში არსებული კორუფცია. ის ფაქტი, რომ უმნიშვნელოვანეს პრობლემათა შორის საბაჟო სამსახურის საქმიანობა მესამე ადგილზე აღმოჩნდა იმით შეიძლება აიხსნას, რომ გამოკითხული ფირმების გარკვეული ნაწილი არ ანარმებს რაიმე სახის საგარეო კავშირებს, ამიტომაც არ გააჩნია ურთიერთობა საბაჟო სამსახურთან. რაც შეეხება ოფიციალურ პოლიტიკას, რომელიც საბაჟო ტარიფებისადმი და ვაჭრობის რეგულირებისადმი ხორციელდება, იგი ბიზნესმენებისთვის გარკვეულწილად აისრდება. ეს განსაკუთრებით შეეხება იმ ფირმებს, რომლებიც საკუთარი პროდუქციის ექსპორტირებას ახდენენ. ამასთან არსებობს გარკვეული განსხვავებული მოსაზრებანიც, კერძოდ უმჯობესი იქნება თუკი მოხდეს ნედლეულის იმპორტის მინიმალურად დაბეგრვა, ისე რომ მოცული იყოს ნედლეულის ფართო სპექტრი. ასევე უმჯობესი იქნებოდა თუკი მოხდებოდა ადგილობრივ დამსყვებ მენარმეთა პროტექციონისტი ღონისძიებით დაცვა.

ბიზნესმენები თვლიან, რომ მნიშვნელოვანი მეთოდი პრობლემას მათთვის საკარგმდებლო ბაზის არასრულფასოვანება წარმოადგენს. მთლიანობაში ალიარჟულია, რომ საქართველოში მოქმედებს ყველა ის ძირითადი კანონი, რომლის ფარგლებშიც ბიზნესს უწევს აღსრულება. თუმცა არის გამოწვევებიც. მაგალითად, სანავთობე მიზნის დაკავშირებული ფირმები თვლიან, რომ მათ ყველაზე მეტ უზრუნველყოფას (რაც ამავე დროს ხელს უშლის მათი მხრიდან საინვესტიციო საქმიანობის უფრო ფართოდ გაშლას) ნავთობისა და გაზის შესახებ კანონის არარსებობა უქმნის. საქართველოში მოქმედი კანონები თითქმის მთლიანად პასუხობს საერთაშორისო მოთხოვნებს. თითქმის ყველა ფირმისათვის ხელმისაწვდომია კანონები. ამ საქმეში მათ დახმარებას საკუთარი იურისტები ან მოქმედი იურიდიული ფირმები უწევენ. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ბევრი კანონი ბუნდოვანია ან ძალზედ ზოგადი, რაც ხშირად სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაციის საფუძველს იძლევა. უმჯობესი იქნება მეტი სიძნადის მიზნით კანონები უფრო დეტალიზებული იყოს.

მეზარევეები ერთსულოვანი არიან იმ საკითხში, რომ ყველაზე მეტ პრობლემას იწიენ საგადასახადო ორგანოებთან ურთიერთობის ახგვარება

ლიცენზიების საკითხი აქტუალურს საკითხთა შორის ბოლო ადგილზე აღმოჩნდა, თუმცა ამა თვისი ახსნა შეიძლება მოუუქმნოს. კერძოდ, მსხვილი ფირმებისათვის, მსხვილი კაპიტალით ლიცენზიების მოპოვება დიდ სირთულეს არ წარმოადგენს. რაც შეეხება სხვა, შედარებით მცირე ზომის ფირმებს, ისინი რამოდენიმე წლის უკან იქნენ შემნილი და ამიტომაც დღესდღეობით მათთვის ლიცენზირების საკითხმა შედარებით უკანა პლანზე გადაინაცვლა. მიუხედავად ამისა, ცალკეული მენარქვე ბიზნესის ლიცენზირებასთან დაკავშირებული საკითხები რომელიც საკმაოდ პრობლემატური და 99% ადგილობრივი მუშახელის დასაქმებული მტკიცებულია. განსაკუთრებით ბევრ გაუზრუნველბას აწყდებიან უცხოელი ინვესტორები, რომელთაც ჯერ კიდევ საკუთარი საქმიანობის წარწყმედად უხედობთ სირთული ერთი ინსტანციიდან მეორე ინსტანციაში სხვადასხვაგვარი ლიცენზიების მოსაპოვებლად და აწყდებიან საბჭოთა პერიოდისგან გამომდინარე ბიუროკრატიული და კორუფციული ელემენტებს. ეს მომენტი კი მათ უკარგავს ენთუზიაზმს უკვე სანაყის სტადიაზე. ზემოთქმულიდან გამომდინარე აუცილებელია, რომ მაქსიმალურად გამარტივდეს ლიცენზირების პრაქტიკა. საჭიროა შეეცადოს ლიცენზიების

რაოდენობა და შეზღუდვას იმორგანოთა რაცცაა, რომელთაც ევალებათ ლიცენზიების გაცემა. აღნიშნული მომენტების გათვალისწინება საკმაოდ რეალური უკვე დღეს, ვინაიდან კანონპროექტი ლიცენზირების შესახებ უკვე იხილება საკართველოს პარლამენტში.

როგორც გამოკვლევამ დაადასტურა უცხოური ინვესტიციებით შექმნილი სასწარმოებში 99% ადგილობრივი მუშახელი დასაქმებული. საქართველოში სათანადო მუშახელის შერჩევა სწარმოს დაკომპლექტებისას საკმაოდ პრობლემატურია. ქართველი მუშა-მოსამსახურეები არ გამოირჩევიან მაღალი შრომის ნაყოფიერებით, რაც ძირითადად რამოდენიმე ფაქტორით არის განპირობებული. პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს განათლებისა და კვალიფიკაციის დაბალი დონე, მიუხედავად იმ ფართოდ აღიარებული მომენტისა, რომ საქართველოში განათლების დონე, რაც უმაღლეს სასწავლებელთა დამთავრებულების რაოდენობით გამოიხატება, საკმაოდ მაღალია. განათლების დონე მიოკოტლებს ხელმძღვანელ მუშაკებშიც, რომელთაც თავიანთი საბჭოთა მენტალიტეტისა და განათლების გამო ძალზედ უჭირთ ახალი პირობებისადმი ადაპტირება. შესაბამისად ეს თავის ასახვას ქოვეებს მეწეუმენტის დონეზე სწარმოების შიგნით.

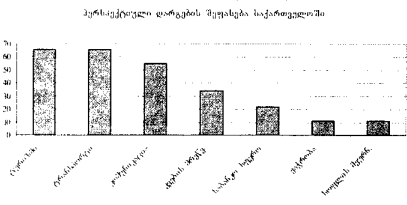
დღევანდელი, საქართველოში მოქმედი ფირმებისათვის უცნობია მენეჯმენტისა და მარკეტინგის თანამედროვე პრაქტიკა. ქართველი მუშა-ხელისათვის ასევე დამახასიათებელია შრომითი დისციპლინის დაბალი დონე, ასევე ნაკლები მოტივაცია, რაც მენეჯმენტის დაუხვეწავობით არის გამოწვეული. მაღალი მოცდენები სამუშაო საათების დროს, რაც გამოწვეულია ხშირი დღესასწაულებით და მათი აღნიშვნის ღონისძიებებით.

როგორც გამოკვლევა აჩვენებს უცხო-რომელიც საკმაოდ პრობლემური და 99% ადგილობრივი მუშახელის დასაქმებული მტკიცებულია.

გამოკითხულ ფირმებს მიეცათ წინადადება შეეფასებინათ მათ მიერ დღემდე განეული საქმიანობის წარმატებულობის ხარისხი, სკალით 1-დან 5-მდე (სადაც 1 ნიშნავს ძალზედ წარმატებულს, ხოლო 5 სრულად წარუმატებელს). საშუალო შეფასება გამოკითხულთათვის აღმოჩნდა 2,3, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ საქართველოს პირობებშიც შესაძლებელია ბიზნესის წარმატებულად წარმართვა, თუკი ამის სურვილი და შესაძლებლობები იქნება. ამასთან თუ გათვალისწინებთ იმ ფაქტსაც, რომ თითოეული ბიზნესმენი მის მიერ განეული საქმიანობის

შეფასებას მაქსიმალურად მოკრძალებულად აფასებს, შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ქართველი ბიზნეს გარემო საკმაოდ ხელსაყრელია. ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ დღესდღეობით მოქმედი ფირმების უდიდესი ნაწილი საკუთარი საქმიანობის გაფართოებას მისდევს, ხოლო რაც შეეხება გამოკითხულთა, მათი 100% მიღებული შემოსავლების რეინვესტირებას მიმართავს. გამოკითხული ფირმების დაახლოებით 60% საერთოდ არავითარ დახმარებას ან თუნდაც მხარდაჭერას არ ლეუბულობს მთავრობის მხრიდან. ეს კიდევ ერთხელ მეტყველებს იმ ფაქტზე, რომ მთავრობასა და ბიზნესს შორის არსებობს არაპარტნიორული ურთიერთობა, რაც ეკონომიკის წინსვლას სრულიად არ უწყობს ხელს.

ნახაზი №8

გამოკითხულთაგან აბსოლუტურად არცერთს არ ჰქონია რაიმე გართულება კრიზისალთან დაკავშირებით. 1993-1994 წლებში სიტუაცია მართლაც საგანგაშო იყო, მაგრამ დღეს ეს პრობლემა ფაქტობრივად არ არსებობს. მიუხედავად ამისა, უცხოელი ინვესტორები გარკვეულ შიშს გამოთქვამენ, რომ მათი ინფორმაციით უახლოეს მომავალში გახშირდება ადამიანთა გატაცება ფულის გამოძალის მიზნით, რაც მათ აიძულებთ სიფრთხილის დამატებით ზომებს მიმართონ.

გამოკითხულ ფირმებს ეთხოვათ დაესახებინათ თუ რომელი დარგები მიაჩნიათ მათ პერსპექტიულად დარგებად საქართველოში, რომელთა განვითარება მომგებიანი იქნება როგორც ქვეყნისათვის, ისე ამ სფეროში დასაქმებულ ფირმებისათვის. როგორც აღმოჩნდა ყველაზე პერსპექტიულად დარგებად საქართველოში ტურიზმი და ტრანსპორტი აღმოჩნდა, რომელთაგან თითოეულმა გამოკითხულმა 66% მიიღო. (იხ. ნახ. №8). როგორც

ნახაზიდან ჩანს, მესამე პერსპექტიულად დარგად მიჩნეული იქნა კომუნიკაციები, ხოლო მეოთხე ადგილზე კვების მრეწველობა. საქართველოში ნაკლები მხარდაჭერა მოიპოვებს საბანკო სფერო, ენერჯეტიკა, ვაჭრობა და სოფლის მეურნეობა. გამოკითხულები ერთსულოვანნი აღმოჩნდნენ იმ

ბიზნესმენთა აზრით საბარტველო სათვისტომოს და ტრანსპორტი მიიჩნევა

საკითხში, რომ მძიმე მრეწველობის და მძიმე მაქანათმშენებლობის განვითარება საქართველოში პერსპექტიული არ არის. როგორც ვხედავთ, საქართველოში მოქმედი ბიზნესმენებს საკმაოდ ბევრი პრობლემები აწყდებთ.

უცხოელი ინვესტორები აცხადებენ, რომ საქართველოში ბიზნეს გარემო უარესობისაკენ მიექანება. ზოგიერთი მათგანის აზრით ქვეყანაში 2-3 წლის უკან უფრო უკეთესი გარემო იყო, ვიდრე დღეს. უცხოელი ინვესტორები თვლიან, რომ ისინი ვერ გრძობენ ხელ შეწყობს ხელისუფლების მხრიდან დრო მათ ვისაც საქართველოში სურთ შემოსვლა არ სხედავს კეთილდღეობის დამოკიდებულება. ხელისუფლებაში ისინი ძირითადად აღმასრულებელი შტოთი არიან უკმაყოფილონი, სადაც თავმოყრილია უზარმაზარი ბიუროკრატია, რომლის მარგი ქმედების კოეფიციენტი წულის ტოლია. თუმცა ისინი თვლიან, რომ პარლამენტიც არ დგას თავის მოწოდების სიმძლავრეზე, ვინაიდან საშუალებას აძლევს სამინისტროებს და სხვა აღმასრულებელ სტრუქტურებს იმოქმედონ თავისუფლად და

უცხოელი ინვესტორები თვლიან, რომ საბარტველოში ბიზნეს გარემო უარესობისაკენ მიექანება

კონტროლგარეშე. საჭიროა მოისპოს ისეთი პრაქტიკა, როდესაც სწარმოში მისული საგადასახადო ინსპექტორის საქციელი და დამოკიდებულებით დაშინებული ბიზნესმენი სამის კრიზისალად მიიჩნევს საკუთარ თავს. საჭიროა ბიზნესმენი მიჩნეულ იქნეს არა უბრალოდ როგორც ფულის შემომტანი, არამედ აგრეთვე როგორც საზოგადოების განუყოფელი ნაწილი, რომელსაც უფლება ექნება მონაწილეობა მიიღოს იმ გადაწყვეტილებათა გამოტანაში მინც, რომელიც პირდაპირ თუ ირიბად უემოქმედებს მის უშუალო საქმიანობაზე.

მონაწილეობას განაგრძობს და განაწილებს პროცენტებს. ეს პროექტი მხოლოდ იმ შემთხვევაში განხორციელდება, თუ შემუშავებულ იქნება შესაბამისი ნორმატიული ბაზა.

ზემოთ აღწერილი სამუშაოების განხორციელება მომდევნო ორი-სამი წლის განმავლობაში მხოლოდ იმ შემთხვევაში გახდება შესაძლებელი, თუ საქართველო კვლავაც მტკიცედ იდგება ეკონომიკური რეფორმის კურსზე, რაც

საპარტოვალს მიერ მიღებული ყველა კრედიტი ინოვაციური ბანკის გავრცელებით გამოყოფილი ასოციაციის საერთაშორისო განვითარების სახსრებიდან

საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის რესურსებისა და რეკონსტრუქციის, ასევე განვითარების საერთაშორისო ბანკის კრედიტებს მოპოვების სანდნადრია. ამასთანავე, მაღალი რეესტრის საკრედიტო პროგრამის შენარჩუნება კონკრეტულ ეკონომიკურ პოლიტიკასა და შესრულების პრობებზე იქნება დამოკიდებული. ესენია, მაკროეკონომიკური მართვის შემდგომი პროგრესი, ენერგოსექტორის პრივატიზაცია და რესტრუქტურული ზაცია, რესურსების მოზიდვა რეგიონების სისტემის გაუმჯობესება, პრივატიზაცია და ფინანსური სექტორის რეფორმა, სოციალური სფეროს რეფორმა. დაბალი რეესტრის სტენარში მოხედვა ნიშნავს, რომ საქართველო ვერ მოიპოვებს რეკონსტრუქციის და განვითარების საერთაშორისო ბანკის კრედიტებს და მისი კრედიტუნარიანობა კიდევ უფრო არასაიმედო გახდება. ეს კი, თავის მხრივ, შეაფერხებს ენერგეტიკის, ტრანსპორტის, სარწყავი და განმანათლებლის სისტემების მუშაობას.

საპარტოვალს მიერ მიღებული ყველა კრედიტი ინოვაციური ბანკის გავრცელებით გამოყოფილი ასოციაციის საერთაშორისო განვითარების სახსრებიდან

საერთაშორისო ბანკის კრედიტებს და მისი კრედიტუნარიანობა კიდევ უფრო არასაიმედო გახდება. ეს კი, თავის მხრივ, შეაფერხებს ენერგეტიკის, ტრანსპორტის, სარწყავი და განმანათლებლის სისტემების მუშაობას.

მაკროეკონომიკური სტაბილიზაციისა და რეფორმის წაყვლილობა შესაძლებელი გახდება იმის განსაზღვრა, თუ რა რაოდენობით კრედიტების მოპოვება შეიძლება რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკისაგან.

დაბალი რეესტრის სტენარში მიზნებს, რომ საპარტოვალს ვერ მოიპოვებს რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკის კრედიტებს

მსოფლიო ბანკის ყოველწლიური საკრედიტო მიმოხილვა თითოეული ქვეყნის მიერ საერთაშორისო განვითარების ასოციაციისაგან სამ წლიანი პერიოდის განმავლობაში მიღებული სესხების ოდენობას განსაზღვრავს. ეკონომიკური

რეფორმების წინსვლასთან ერთად არსებობს კიდევ რამდენიმე ფაქტორი, რომელთაც ასევე დიდი მნიშვნელობა ენიჭება საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის სახსრების მიღებისათვის. ეს ფაქტორებია მიმდინარე პროექტების პაკეტის წარმატებით შესრულება, სახელმწიფო სექტორის პასუხისმგებლობა საზოგადოების წინაშე და მისი პასუხისმგებლობის გამჭვირვალობა. როგორც ზემოთ უკვე ითქვა, წარსულში საქართველოდ გამოამყვანა საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის მიერ გამოყოფილი სახსრების სათანადო დათვისების უნარი. მომავალში საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის სახსრების მიღებას ხელს

შეუწყობს მაღალი რეიტინგის შენარჩუნება და ასევე ხელისუფლების პასუხისმგებლობისა და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა.

საკრედიტო პროგრამას დაემატა ეკონომიკური და დარგობრივი მუშაობა შემდეგ სფეროებში: სასამართლო სისტემის შეფასება, ელექტროენერგო სექტორის პრივატიზაციის საბოლოო ანგარიში 1997 წლის დეკემბერში იქნა წარმოდგენილი; ასევე შესრულდა განათლების სფეროს შესწავლა და სიღარიბის მასშტაბების შეფასება.

საპარტოვალს მიერ მიღებული ყველა კრედიტი ინოვაციური ბანკის გავრცელებით გამოყოფილი ასოციაციის საერთაშორისო განვითარების სახსრებიდან

მსოფლიო ბანკის პროექტების ძალაში შესვლის საბოლოო ვადა საქრედიტო ხელშეკრულების ხელმოწერიდან 90-ე დღე. საქართველოს პაკეტის შემადგენლობაში შემავალი პროექტების ძალაში შესვლის საშუალო ხანგრძლივობა საბჭოს მიერ კრედიტის დამტკიცების დროიდან შეადგენს 104 დღეს. გასული წლის განმავლობაში ადგილი ჰქონდა ვადების გადაცილებას, არც ხდებოდა პარლამენტის მიერ მსოფლიო ბანკის პროექტების რატიფიკაციის მიზეზით. განსაკუთრებით ეს ეხება სოციალური ინვესტიციის ფონდისა და კულტურის მემკვიდრეობის კრედიტებს, რომელთა რატიფიკაცია პარლამენტმა მხოლოდ ხანგრძლივი დებატების შემდეგ მოახდინა.

კულტურული მემკვიდრეობის კრედიტის შემთხვევაში, მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიო ბანკის წარმომადგენლებმა არა ორჯერონად განაცხადეს გადაუდებელი უცხოური ტექნიკური დახმარების აუცილებლობის შესახებ. რაც

ესაჭიროებდა პროექტის განმახორციელებელ ექსპერტს ისეთ სფეროებში, როგორც იცავა პროექტის მართვა, ფინანსური მართვა, საქონლის შესყიდვა და შემორჩენა. მიუხედავად ამისა პარლამენტი ჯერჯერობდა განაცხადებდა იმის შესახებ, სჭირდება თუ არა საქართველოს ასეთი დახმარება, სანამ საბოლოოდ მიიწვი არ მოახდინა პროექტის რატიფიკაცია. მთავარი გაკვეთილი, რომელიც ამ შემთხვევაში მივიღეთ, ის არის, რომ პროექტის განმახორციელებელმა პარტულებმა რეგულარულად უნდა მიანოდონ პარლამენტის შესაბამის კომიტეტებს ინფორმაცია პროექტის მოსამზადებელი სამუშაოების შესახებ. აუცილებელია, რომ ეს ჯგუფები არა მხოლოდ თვითნებ პროცედურებს, ეკონომიკურის სამინისტროებისა და სახელმწიფო კანცელარიის წარმომადგენლებს ხვდებოდნენ, არამედ რეგულარულად ანგვიდნენ ცნობებს პარლამენტის წევრებს, რათა ეს უკანასკნელნი მუდამ პროექტების მიზნებისა და მასშტაბების საქმის კურსში იყვნენ.

მსოფლიო ბანკი ცდილობს უზრუნველყოს მოვალის ფინანსური ერთგულება პროექტის მიმართ და ხელი შეუწყოს სახსრების მოპოვებას სხვა კრედიტორებისა და ინვესტორებისაგან. ამისათვის იგი ცდილობს მის დღევანდელი წილების საერთო ღირებულების გარკვეულ საზღვრებში მოაქციოს. აქედან გამომდინარე, იგი აწესებს შიდა სარგებლობის ნორმატიულ ბაზას მსოფლიო ბანკის წილის ღირებულების მიზნით, რომელითაც უნდა იხიმიტქვანელოს მსოფლიო ბანკის რეგიონალურმა მმართველობამ. ამ ნორმატიული ბაზის მიზნები შემდეგია:

- მოახდინოს მსოფლიო ბანკის რესურსების განაწილება;
- მაქსიმუმამდე აიყვანოს მსოფლიო ბანკის წილის ქვეყნის განვითარებაში ფართო სპექტრის ოპერაციებსა და პროექტებში მისი წართვის გზით ან ამასთანავე მოახდინოს ყურადღების კონცენტრაცია ყველაზე უფრო პრიორიტეტულ სფეროებზე;
- ხელი შეუწყოს ადგილობრივი რესურსების მოპოვების, მისცეს მოვალეს დაფინანსების იმპულსი და გაანეიტრალოს ამის სანაზღაურებელი იმპულსი. მსოფლიო ბანკის საყოველთაო ლიმიტი ამგვარ წილებთან დაკავშირებით, ერთ სულ მოსახლეზე ქვეყნის შემოსავლების შესაბამისად, 50 პროცენტთან (მაღალი შემოსავლების მქონე მოვალეებისათვის) 90 პროცენტამდე (საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის მცირე შემოსავლების მქონე მოვალეებისათვის) მერყობს.

მსოფლიო ბანკი ცდილობს გაზარდოს მის მიერ დაფინანსებულ პროექტებში სახელმწიფოს,

როგორც პარტნიორის წილი. ხელისუფლების წილის გადახდა (რომელსაც „პარტნიორის წილი“ უწოდებენ) სულ უფრო დიდ პრობლემად შეიძლება გადაიქცეს საქართველოს პროექტების პაკეტისათვის. მაგალითად, სოციალური ინვესტიციის ფონდის კრედიტის ძალაში შესვლა (იგი დამტკიცებულ იქნა 1997 წლის 11 დეკემბერს) იმითგე თავიად, რომ ხელისუფლებამ ვერ შესძლო თავისი წილი 350 000 აშშ დოლარის გადარიცხვა ადგილობრივ ანგარიშზე. დიდი გასაულებლი სულ უფრო და უფრო ართულებს პარტნიორისაგან თავისი წილის გადახდის პერსპექტივებს. ამის გამო მიზანშეწონილი იქნებოდა მსოფლიო ბანკისა და საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს წარმომადგენლები რეგულარულად / კვარტალში ერთხელ / შეხვდნენ ერთმანეთს და ხელისუფლების წილის გამოყოფის შესახებ იმსჯელონ. ეს უნდა იყოს სახელმწიფო ფინანსური პოლიტიკის პრიორიტეტული მიმართულება.

მსოფლიო ბანკის მიერ მიღებული ყველა კრედიტი ინოვაციური ბანკის გავრცელებით გამოყოფილი ასოციაციის საერთაშორისო განვითარების სახსრებიდან

საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის კრედიტების გამოყოფა სესხების სპეციფიკური უფლებების (SDR) საფუძველზე წარმოებს. გასული წლის განმავლობაში აშშ დოლარი შედარებით გაძლიერდა, რაც იმას ნიშნავს, რომ იმ პროექტებში, რომელთა განხორციელების პერიოდი დოლარის დასუსტების პერიოდს დაემთხვა. ფინანსური დანახარების განიცადებს დოლარის კურსში განსხვავების გამო. ამ მხრივ განსაკუთრებით ის პროექტები დაზარალდნენ, რომელთა დამტკიცება 1994 და 1996 წლებში მოხდა. ასეთებია მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციისა და ჯანდაცვის პროექტები, რომელთა განხორციელების პროცესში დოლარებში გამოყოფილი კრედიტის თანხები შესაბამისად 6,9 და 7,2 პროცენტით შემცირდა. მიუხედავად იმისა, რომ საერთაშორისო განვითარების ასოციაციისათვის ეს ისტორიული პრობლემაა, ამჯერად არავითარი ზომები არ ყოფილა მიღებული ამ პრობლემის ინსტიტუციონალურ დონეზე მოსაგვარებლად. თუ საკრედიტო თანხების შემდგომი ჩარჩებების პროცესში დოლარის კურსი კვლავაც მყარი დარჩა, საქართველოს მთავრობამ, მსოფლიო ბანკთან ერთად, შესაძლოა ზოგიერთი კომპონენტის რესტრუქტურული ზაცია, ბიუჯეტის შემცირება ან კომპლექსური პროექტების შემუშავება მოისურვოს (მაგალითად, ტრანსპორტის პროექტის შემთხვევაში, როდესაც თანხების სიმცირის გამო ცალკე სსკ პროექტი იქნა შემუშავებული სახსრების გარეშე დარჩენილი

სფეროების დასაფინანსებლად).

უკანასკნელი 2 წლის განმავლობაში პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფები მრავალ პრობლემას წააწყდნენ კრედიტების ხარჯზე შექმნილი აპარატურის ბაჟის გადახდელად იმპორტირებასთან დაკავშირებით, რაც საკრედიტო ხელშეკრულებით იყო გათვალისწინებული. კერძოდ, ამ რიგის პრობლემებს ჰქონდა ადგილი ინსტიტუციონალური მშენებლობისა და ელექტროენერჯო სექტორის რეაბილიტაციის პროექტთან დაკავშირებით. ინსტიტუციონალური მშენებლობის პროექტის შემთხვევაში სიტუაცია ფინანსთა სამინისტროს ჩარევის შედეგად განიოქმდა. გაცემულ იქნა საფარველო ნებართვა, რათა საბაჟოს გადაეცა ადრესატისათვის ამ უკანასკნელის სახელზე ჩამოტანილი აპარატურა, მაგრამ ეს მხოლოდ მას შემდეგ მოხდა, რაც აღნიშნული აპარატურა აკვირებოდა მეთი ხნის განმავლობაში იმყოფებოდა საბაჟოს საწყობში. იმ დროისათვის მიზანშეწონილად ჩაითვალა საერთო ნებართვა გაცემულიყო არა მხოლოდ მსოფლიო ბანკის, არამედ სხვა ფინანსური ინსტიტუტების სასარგებლოდაც, რომელიც მათ საგადასახადო ვალდებულებებისაგან თავისუფლებდა. ამ შემთხვევაში ვადა 1997 წლის ბოლოს გაუვიდა. ამის ნებართვა პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფები მხოლოდ ცალკეულ შემთხვევებში ახერგებდნენ გადასახადებისაგან გათავისუფლებას. მსოფლიო ბანკის შინაგანწესებს არ ითვალისწინებს გადასახდის გადახდას კრედიტების ხარჯზე. მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მსოფლიო ბანკი გადასახადებისაგან გათავისუფლებას მოითხოვს, უბრალოდ გადასახადები მთავრობამ უნდა გადაიხადოს.

გამომდინარე იქიდან, რომ მთავრობის მოხელეების ხელფასები შედარებით დაბალია, აგრეთვე, იმ მიზნით, რომ პროექტის განმახორციელებელ ჯგუფებში სამუშაოდ მალე კვალიფიკაციის პერსონალი უნდა იქნას აყვანილი, შეთანხმებულ იქნა, რომ ჯგუფის წევრები განიხილებიან, როგორც კონსულტანტები და მათი ანაზღაურება საკრედიტო თანხებიდან გაიცემა. ეს სრულიად მისაღები პრაქტიკაა. მაგრამ ასევე საჭიროა თანამიმდევრული შრომის შინაგანწესის შემუშავება, რომელიც ყველა ჯგუფისათვის საერთო იქნებოდა.

გასული წლის განმავლობაში პროექტების განმახორციელებელი ჯგუფების წევრთა ხელფასები მნიშვნელოვნად გაიზარდა. აშკარა გახდა, რომ გარკვეული კონტრაქტი უნდა დაწესდეს იმ მიზნით, რომ სიტუაცია ამ მხრივ არ განმეადვინებს კონტრაქტის ქვეშეშე. ჩვენი რეკომენდაციაა, რომ ფინანსთა სამინისტრომ, სახელმწიფო კანცელარიასთან ერთად და, თუ

საჭიროა ბანკის მისიასთან ერთადაც, შეიმუშავოს პროექტების შიდა განაწესი და ჯგუფის წევრების შრომის პირობების სახელმძღვანელო დებულებები. შეთანხმებული პრინციპები ასეთი უნდა იყოს:

- ✓ პერსონალის დაქირავება საკონკურსო საფუძველზე;
- ✓ თითოეული პოზიციის უფლება-მოვალეობების ზუსტი აღწერა;
- ✓ ხელფასების ერთგვაროვანი სტრუქტურა;
- ✓ საყოველთაო და ყოველისმომცველი ადმინისტრაციული და საკადრო ნებსები, რომლებიც ჯგუფის წევრთა შრომის პირობებს დაარეგულირებს.

გარდა ამისა რეკომენდირებულია, რომ ხელფასების სტრუქტურა ძალაში შევიდეს 1999 წლის 1 იანვრიდან. პროექტების დირექტორების ანაზღაურება და შედეგათვის ერთგვაროვანი უნდა იყოს ბანკის ყველა პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფისათვის, რომელიც საქართველოში მოქმედებს.

მსოფლიო ბანკის ინტერესი შესყიდვების მიმართ გამოძინარეობს შეთანხმების მუხლებსაგან, რომელთა თანახმად მსოფლიო ბანკის მიერ გამოყოფილი სახსრები მხოლოდ იმ მიზნებით უნდა იქნას ათვისებული, რომლებსთვისაც გაიცა კრედიტი. ამასთან, განსაკუთრებული აქცენტი უნდა გაკეთდეს ეკონომიასა და ეფექტურობაზე. თავისი კრედიტების ათვისების მიზნით ბანკს დადგენილი აქვს გარკვეული ნებსები. პროექტების გაკონტროლებისა და განხორციელების მიზნით იგი დახმარებას უწევს დაფინანსების ობიექტებს ისეთი პოზიციების დაფინანსებაში, როგორებიცაა, მაგალითად, საქონლისა და მომსახურების შესყიდვა.

მსოფლიო ბანკს ხუთი ძირითადი პრინციპი გააჩნია, რომელიც მსოფლიო ბანკში მიღებული შესყიდვის ნებსებს არეგულირებს. ესენია:

- პროექტისათვის საჭირო საქონელი და მომსახურება შესყიდულ უნდა იქნას ეკონომიურობისა და ეფექტურობის პრინციპების საფუძველზე;

- შესყიდულ უნდა იქნას მხოლოდ ის საქონელი და მომსახურება, რომელიც პროექტის განხორციელებისათვის არის საჭირო;

- კონკურსში მონაწილე ყველა კვალიფიციურულ პრეტენდენტს, რომელიც ბანკის წევრ ქვეყანას წარმოადგენს, უნდა მიეცეს თანაბარი შესაძლებლობა იბრძოლოს ბანკის მიერ დაფინანსებული კონტრაქტების მოპოვებისათვის;

- წახალისოს მოვალე ქვეყნის მკვიდრი მოიჯარეები და მწარმოებლები;

- უზრუნველყოს შესყიდვის პროცესის გამჭვირვალობა.

მართალია, საქართველო მსოფლიო ბანკის შედარებით ახალი წევრი ქვეყანაა, მიუხედავად

ამისა საპროექტო ჯგუფების წევრებმა სწრაფად აითვისეს მსოფლიო ბანკში მიღებული შესყიდვებთან დაკავშირებული ნებსები. 10-დან 8 ჯგუფმა, რომელიც სხვადასხვა პროექტს ახორციელებს, მიიღო „დაზამკვალიფიკებელი“ შეფასება მიიღო შესყიდვების რეიტინგის უკანასკნელი ფორმა 590-ის შესაბამისად (გამონაკლისს სოფლის მეურნეობის განვითარების კრედიტი წარმოადგენს). ამის მიუხედავად გადამყდა, რომ ამ ჯგუფების წევრებს უფრო ინტენსიური მომზადება გაცელოთ შესყიდვების სფეროში. კვალიფიკაციის ასამაღლებლად გაგზავნილი იქნა ორი თანამშრომელი და მოსალოდნელია, რომ კალენდარული წლის ბოლომდე ისინი მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებენ ჯგუფების კვალიფიკაციას შესყიდვებთან დაკავშირებით. ამ მხრივ სამაგალითო შედეგები აჩვენებს ინსტიტუციონალური განვითარების კრედიტის, სტრუქტურული გარდაქმნის ტექნიკური დახმარების კრედიტი (სტატკ) და II, სახელმწიფო უფრო ინტენსიური განვითარების ფონდის გრანტის პროექტების განმახორციელებელმა ჯგუფებმა. მათი მუშაობა ნიშანდობილი უნდა გახდეს სხვა ჯგუფებისათვის.

სახელმწიფო შესყიდვების რეფორმის ფართო კონტექსტში და მთავრობის თხოვნის საფუძველზე 1998 წლის მარტში მსოფლიო ბანკმა დაამტკიცა ინსტიტუციონალური განვითარების ფონდის გრანტი „სახელმწიფო შესყიდვების სარეგულაციო ნებსების შემუშავებისათვის“. გრანტის მიზანია ხელი შეუწყოს მუშაობას სახელმწიფო შესყიდვების დამარეგულირებელ საკანონმდებლო და ნორმატიული ბაზაზე. აგრეთვე დააფინანსოს სახელმწიფო მოხელეებისა და კერძო სექტორის კონტრაქტორების მოსამზადებელი დონისძიებები.

პარლამენტს უკვე წარდგინა განსახილველად საქართველოს კანონის პროექტი „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“, რომელიც საქართველოს მთავრობამ მოამზადა ინსტიტუციონალური განვითარების ფონდის მიერ დაფინანსებული

შესყიდვებთან დაკავშირებით სამაგალითო პრაქტიკა, სტატკ I და II, სახელმწიფო შესყიდვის ინსტიტუციონალური განვითარების ფონდის გრანტის პროექტების განხორციელება

კონსულტანტების დახმარებით. ამ კანონის წინაფი რატიფიკაცია დააჩქარებს სახელმწიფო სექტორში შესყიდვების პრაქტიკის

დამკვიდრებასა და დასრულებას.

სპეციფიკური ანგარიშები ერთ-ერთი პროცედურული ელემენტებია, რომლითაც სარგებლობენ მსოფლიო ბანკის კრედიტებით დაფინანსებული მიმწოდებლები, მოიჯარეები და კონსულტანტები. სპეციფიკური ანგარიშები საბანკო ანგარიშებია, რომლებსაც ხსნიან პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფები უცხოურ ვალუტაში. მსოფლიო ბანკს კონკრეტული მოთხოვნები გააჩნია იმ ბანკების მართვასა და შერჩევასთან დაკავშირებით, სადაც უნდა გაიხსნას ამგვარი ანგარიშები. 1997 წლის ბოლოს ფინანსთა მინისტრმა დაამტკიცა ადგილობრივი ბანკების ნუსხა, სადაც უნდა გაიხსნას სპეციფიკური ანგარიშები მსოფლიო ბანკის კრედიტებთან დაკავშირებით. ეს ნუსხა მსოფლიო ბანკის თანხების ჩარიცხვის განყოფილებამაც მიიღო. ეს ბანკებია: აბოლუტბანკი, ინტელექტბანკი, საზღვაო ბანკი, თბილკომბანკი, თბილკრედიტბანკი, თბილუნევერსალბანკი და TBC ბანკი.

ამჟამად, სტატკ II, სპეციფიკური ინვესტიციის ფონდისა და კულტურის შემკვიდრების პროექტის სპეციფიკური ანგარიშებისათვის სწორედ ადგილობრივი კომერციული ბანკების მომსახურებით სარგებლობენ. აქამდე ეს ბანკები ნორმატიულად მუშაობენ და მათთან თანამშრომლობის დროს პრობლემებს ადგილარ ჰქონია. სოფლის მეურნეობის განვითარების კრედიტი საქართველოს ეროვნული ბანკის მომსახურებით სარგებლობს, რომელიც საკმაოდ კარგად მუშაობს. ამისა და მიუხედავად სოფლის მეურნეობის მეორე კრედიტი მისი მომსახურებით

ფინანსთა მინისტრმა დაამტკიცა ადგილობრივი ბანკების ნუსხა, სადაც სპეციფიკური ანგარიშები მსოფლიო ბანკის დაკავშირებით

არ ისარგებლებს, რათა საშუალება მისცეს ადგილობრივ კომერციულ ბანკს გამოიყენოს ეს ხელსაყრელი შემთხვევა.

პროექტების განმახორციელებელი ჯგუფების უკმაყოფილება გამოიწვია ფულის გაცემასთან დაკავშირებით არსებული პრობლემებმა, უპირატესად ყოვლისა, იმით არის გამოწვეული, რომ მსოფლიო ბანკი საკმაოდ ნელა მოქმედებს სპეციფიკური ანგარიშების შესვლებისა და ფულის

გამოტანის განცხადების გაფორმების თვალსაზრისით. ზოგ შემთხვევაში დაკვირვებით მიზეზი შეიძლება „დოიჩე ბანკს“ მიენეროს. საქმე

ის არის, რომ „დოიჩე ბანკი“ მხოლოდ კვარტალში ერთხელ იძლევა განცხადებებს, რაც არ აძლევდა პროექტების განმსახორციელებელ ჯგუფებს საშუალებას ყოველთვიურად შეეცნოთ სპეციალური ანგარიშები. მსოფლიო ბანკის მხრიდან ხელი მოქმედება იმის შედეგია, რომ მას ჩარიცხვების განყოფილებაში არა შეესაბამება რაოდენობის თანამშრომლები. ეს პრობლემა შესწავლის სტადიაშია. სწორედ ამ მიზნით გამართა მსოფლიო ბანკის ჩარიცხვების განყოფილებამ 1998 წლის მაისში თბილისში სპეციალური სემინარი ჩარიცხვების საკითხებზე. სემინარის მსოფლიო ბანკის მეზობელი მოვალეებიც დაესწრნენ. 1998 წლის აპრილში სახელმწიფო საგადასახდო სამსახურმა კონფლიქტის გაუქმება ელექტროენერჯი სექტორის რეაბილიტაციის პროექტის სპეციალურ ანგარიშზე რიცხულ თანხებს. ეს საკრედიტო ხელშეკრულების დარღვევით მოხდა, რის გამოც ფინანსთა სამინისტროს ეთხოვა შეეცნო ანგარიში და შეეცნებინა საგადასახდო სამსახურისათვის მთავრობის ვალდებულებების შესახებ.

საქართველოს ხელისუფლებასა და მსოფლიო ბანკს შორის დადებული საკრედიტო ხელშეკრულება კონკრეტულ მოთხოვნებს ითვალისწინებს სააღრიცხვო პროცედურასთან დაკავშირებით, რამაც პროცესის გამჭვირვალობა და სათანადო ხარისხის ფინანსური მენეჯმენტი უნდა უზრუნველყოს. მსოფლიო ბანკის სახელმძღვანელო დებულებები ხელშეკრულებებთან დაკავშირებით მსოფლიო ბანკისაგან მოითხოვს უზრუნველყოს კრედიტებით სარგებლობა ეკონომიკური მოთხოვნისა და ეფექტურობის პრინციპების საფუძველზე და მხოლოდ და მხოლოდ იმ მიზნების შესაბამისად, რომელთა გამოც გაიცა ესა თუ ის კრედიტი. ეს მოთხოვნები, ყოველ შემთხვევაში, მოთხოვნა იმისა, რომ სისტემატურად წარმოებდეს ზუსტი ჩანაწერები სათანადო სააღრიცხვო ნების შესაბამისად, პროექტის დასაწყისიდანვე მკაცრად უნდა იყოს დაცული და რეგულარულ შემოწმებასა და დამტკიცებას უნდა ექვემდებარებოდეს.

რაც შეეხება პროექტების რევიზიასთან დაკავშირებულ ფინანსურ შეთანხმებას, პაკეტში შემავალი პროექტების უმრავლესობა აკმაყოფილებს ასეთი შეთანხმებების პირობებს. თუმცა უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ უმრავლეს შემთხვევაში, რევიზია ადგილობრივმა სააუდიტორო ფირმებმა განახორციელეს. როგორც მსოფლიო ბანკის ხელმძღვანელებმა დაადგინა, 1997 ფისკალური წლიდან დაწყებული, რევიზიები არა ადგილობრივმა ფირმებმა, ანუ საერთაშორისო დონეზე ცნობილმა სააღრიცხვო-

სააუდიტორო ფირმებმა უნდა ჩატარონ, რომელთაც წარმომადგენლობა აქვთ გახსნილი საქართველოში ან მეზობელ ქვეყნებში. ადგილობრივი სააუდიტო ფირმები არ არიან რეგისტრირებული ISA -ს მიერ, ისინი არიან უცნობნი არიან საერთაშორისო საფინანსო წრეებისათვის და არც სრული აუდიტის ჩატარების შესაძლებლობა გააწვინათ. გაუდაბნა ჯანსაღი პრაქტიკა მოითხოვს, რომ თითოეული პროექტისათვის რევიზორი ამ პროექტის ძალაში შესვლამდე დაინიშნოს.

კრედიტების მართვაში ცვლილებების ინიციატივა ჩარიცხვების ახალი სისტემა არის, რომლის მიზანია ფინანსების მართვის სისტემის გაუმჯობესების სარგებელი უზრუნველყოს ჩარიცხვებთან დაკავშირებული პროცედურა და უზრუნველყოს ამ მხრივ უფრო მეტაპასუხისმგებლობის დაკისრება მოვალისათვის კრედიტების მართვაში ცვლილებების ინიციატივის პროცედურა ეფუძნება საკრედიტო სახესხობის მართვას მოძრაობას სპეციალური ანგარიშების მოძრაობის გზით, "ex-ante" პრინციპის საფუძველზე, რომელთა შევსება წარმოიგებს კვარტალში ერთხელ ბანკისათვის ფინანსურ მართვის ჩანაწერების წარდგენის შედეგად. ამგვარ ჩანაწერების საშუალებით უნდა მოხდეს "ex-ante" გასაველების გამართვით მისი ფინანსური განხორციელების პროცესში, აგრეთვე, სამომავლო ხარჯების განსაზღვრა. სპეციალური ანგარიშების შევსების ამჟამად არსებული მრავალრიცხოვანი სისტემა, რომელიც SOE-ებისა და დამსარე-

1999 ფისკალური წლიდან დანახაული, რევიზიები მსოფლიო ბანკის პროექტების განხორციელებაზე არა ადგილობრივმა ფირმებმა, არამედ საერთაშორისო ფირმა-სააღრიცხვო-სააუდიტორო ფირმა-ჩატარონ

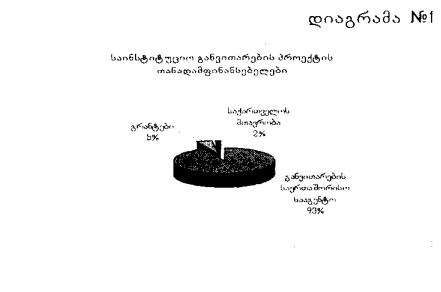
დოკუმენტების წარდგენაზე, მოხდა ერთი ანგარიშსწორებასა და სპეციალური კვლევა შედეგებზე და დამოკიდებულ, თანდათანობით შეიცვლება ფინანსების მენეჯმენტის გაუმჯობესებასა და მოვალის შესაძლებლობების გაფართოებასთან ერთად. ამ მხრივ დღის რიგში უნდა შეასრულოს მსოფლიო ბანკის მიერ დანიშნულმა სპეციალისტებმა ფინანსური მენეჯმენტის დარგში, რომლის მოვალეობა ის იქნება, რომ შეამოწმოს ფინანსური მართვის ჩანაწერების და განცხადებები ანგარიშების შევსების შესახებ კრედიტების მართვაში ცვლილებების ინიციატივის სისტემის დამკვიდრება შესაძლოა არ არის შემოფარგლული დროითი ლიმიტით, მაგრამ მომავალში იგი აუცილებელია დამკვიდრდება მოვალეა და მსოფლიო ბანკს შორის თითოეული პროექტთან დაკავშირებით მიღწეულ შეთანხმების საფუძველზე. ამ სისტემის განხორციელება ამჟამად პალტისპირეთის ქვეყნებში მიმდინარეობს და მისი დანერგვა ყოველი

საბჭოთა კავშირის სხვა ქვეყნებში არ არის მოსალოდნელი მინიმუმ ერთი წლის განმავლობაში.

საინსტიტუციო განვითარების პროექტი:
მოკლედ: საქართველოს რესპუბლიკა; მოსაზრებლებ: საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა; პროექტის სანყისი ღირებულება: 10,9 მლნ. აშშ დოლარი; განვითარების საერთაშორისო

საინსტიტუციო განვითარების პროექტის მიზანი იყო დახმარების განევა საქართველოს მთავრობისადმი ინსტიტუციონალური ზაზის ფორმირებაში, რომელიც მას საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პროცესში უსაჭიროება. ამ მიზნის განხორციელება გათვალისწინებულია სახელმწიფო ორგანიზაციების სამ ფუნქციონალურ სფეროში გაძლიერების გზით:
ა) ფინანსები;
ბ) ეკონომიკის მართვა;
გ) ეკონომიკის მართვა და სანარმოთა რეფორმა.
კარგმა მუშაობამ ეკონომიკური რეფორმის განხორციელების პროცესში და მკვეთრმა შემობრუნებამ ეკონომიკურ საქმიანობაში პროექტის მიზნების წარმატებით განხორციელება და უაღრესად პოზიტიური შედეგები უზრუნველყო.

ასოციაციის კრედიტი: 10,1 მლნ. აშშ დოლარი; თანადამფინანსებლები (დიაგრამა №1): გრანტები: 0,6 მლნ. აშშ დოლარი; საქართველოს მთავრობა: 0,2 მლნ. აშშ დოლარი; საბჭოს სხდომის თარიღი: 1994 წლის 5 ივლისი; ხელმოწერის თარიღი: 1994 წლის 11 ივლისი; ძალაში შესვლის თარიღი: 1994 წლის 24 აგვისტო; შესრულების ვადა: 3 წელი (გაგრძელდა 1998 წ. 30 ივნისამდე) საბოლოოდ გამოყოფილი თანხა: 10,63 მლნ. აშშ დოლარი.

პროექტით თავიდან გათვალისწინებული იყო შემდეგი კომპონენტები:

- 1. ფინანსური სფეროს რეფორმა (2,325 მლნ. აშშ დოლარი)
 - ა) ფინანსური სფეროს რესტრუქტურისა ცვლილება: ეს სფერო ითვალისწინებდა საკონსულტაციო მომსახურების განევეასა და შესაბამის ტექნიკური მოწყობილობების უზრუნველყოფას შემდეგი

საინსტიტუციო განვითარების პროექტის მიზანი იყო დახმარების განევა საქართველოს მთავრობისადმი ინსტიტუციონალური ზაზის ფორმირებაში, რომელიც მას საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პროცესში უსაჭიროება.

მიზნებისათვის:
- საყოველთაოდ ცნობილი სისტემების, მსოფლიოში მიღებული სააღრიცხვო და სარევიზიო სისტემების დამკვიდრება და ამოქმედება;
- დიაგნოსტიკური სამუშაოების ჩატარება ხუთ სახელმწიფო ბანკში და რეკომენდაციების შემუშავება სისტემის სწორ გზაზე დაყენების მიზნით;
- არსებული საანგარიშსწორებო სისტემის გადასინჯვა და რეკომენდაციების შემუშავება სისტემის სწორ გზაზე დაყენების მიზნით.

1. ეკონომიკის მართვა (5,66 მლნ. აშშ დოლარი)
ა) ეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრა ითვალისწინებს:

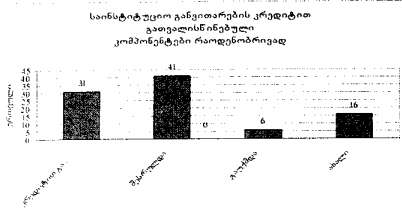
დახმარების განევეას პრემიერ-მინისტრის მოადგილის (ამჟამად პრეზიდენტის მთავარი მრჩეველის ეკონომიკურ საკითხებში) სამსახურს ეკონომიკის მართვის სფეროს სამთავრობო ორგანოების — განსაკუთრებით ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროების — რესტრუქტურისა ცვლილება და რეფორმის სტრატეგიის შემუშავებაში, ეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრასა და ანალიზში.

ბ) სტატისტიკური სამსახურებისათვის განსაზღვრული იყო:
საკონსულტაციო მომსახურება, კადრების მომზადება და ტექნიკური აღჭურვილობის გამოყოფა სოციალ-ეკონომიკური ინფორმაციის სახელმწიფო კომიტეტისათვის, რომელიც აპირებს:

- გადასინჯოს ეროვნული სააღრიცხვო ინფორმაციის შეგროვებისა და გადამუშავების მეთოდოლოგია და დანერგოს საქართველოში ეროვნული სააღრიცხვო სისტემის საერთაშორისო მასშტაბით აღიარებული ნორმები;
- შეიმუშავოს და განახორციელოს ქ. თბილისში მცხოვრები ოჯახების გამოკვლევის გაუმჯობესებული სისტემა.

შეუნყოფს ხელს საქართველოს საბაჟო სისტემის ფუნქციონირებას. მთელი ქვეყნის მაშტაბით შექმნილი ქსელი ამარტივებს საბაჟო სისტემასთან დაკავშირებულ ყოველგვარ საქმიანობას.

დიაგრამა №4

პრივატიზაცია და სანარმოთა რეფორმისათვის საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის მიერ საბოლოოდ გამოყოფილ იქნა 2,1 მლნ. აშშ დოლარი. აქედან ათვისებულ იქნა 2,01 მლნ. აშშ დოლარი (იხ. ცხრილი №1). საბოლოოდ პრივატიზაციისათვის შესრულდა შემდეგი კომპონენტები:

- მასობრივი პრივატიზაცია (მეორე ეტაპის ჩათვლით);
- საზოგადოებრივი საინფორმაციო კამპანია;

- სახელმწიფო ქონების მართვის სამინისტროსათვის იურიდიული მრჩეველი;
- სანვრთნელი პროგრამები პრივატიზაციის სამინისტროსათვის;
- აღჭურვილობა სახელმწიფო ქონების მართვისა და მრეწველობის სამინისტროსათვის;
- საცდელი პრივატიზაცია;

კომპონენტი რომელიც ითვალისწინებს პრივატიზაციის სტრატეგიის შემუშავებაში მთავარი მრჩეველი გაუქმებულ იქნა. ამ მიზნით გამოყოფილი იყო 50 000 აშშ დოლარი.

პრივატიზაციისა და სანარმოთა რეფორმისათვის საინსტიტუციო განვითარების კრედიტის ფარგლებში ათვისებულ იქნა 2,01 მლნ. აშშ დოლარი

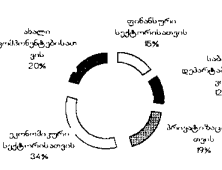
ეკონომიკური სექტორისათვის საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის მიერ საბოლოოდ გამოყოფილი იქნა 3,78 მლნ. აშშ დოლარი. აქედან ათვისებულ იქნა 3,6 მლნ. აშშ დოლარი (იხ. ცხრილი №1). საბოლოოდ პრივატიზაციისათვის შესრულდა შემდეგი კომპონენტები:

- კავშირგაბმულობის სამინისტროსთან ერთად პროექტის მომზადება;
- აღჭურვილობა დახმარების მართვის სააგენტოს საგარეო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა კომიტეტს, პარლამენტსა და ეკონომიკის

- სამინისტროს;
- საოჯახო მეურნეობის გამოკვლევა;
- აღჭურვილობა სოციალურ-ეკონომიკური ინფორმაციის კომიტეტისათვის;
- სანვრთნელი პროგრამები სოციალურ-ეკონომიკური ინფორმაციის კომიტეტისათვის;
- მრჩეველი შესყიდვებისა და გადარიცხვების დარგში (კონტრაქტის გაგრძელების ჩათვლით);
- ინფორმაციული სისტემების ექსპერტი;
- აღჭურვილობა პროექტის განმხორციელებელი რგოლისათვის;
- ექსპერტი უცხოური ვალების მომსახურებაში (პირველი ფაზა);
- ექსპერტი უცხოური ვალების მომსახურებაში (მეორე ფაზა);
- აღჭურვილობა საგადასახადო ინსპექციისათვის;
- აღჭურვილობა სახაზინო სისტემისათვის;
- აღჭურვილობა ფინანსთა სამინისტროსათვის;

დიაგრამა №5

საინსტიტუციო განვითარების კრედიტის განაწილება სფეროების მიხედვით

სათვის. ხოლო წინასწარ დაკავშირებული კომპონენტებიდან გაუქმდა სამი კომპონენტი საერთო ღირებულებით 500 000 აშშ დოლარი. ესენია;

- მრჩეველი ცენტრალური ეკონომიკური მმართველობითი ორგანოების რეფორმაში;
- მრჩეველი დახმარების მართვის ბიუროს შექმნაში;
- ექსპერტი ეროვნული შემოსავლის გამოთვლაში;
- როგორც ჩამონათვლიდან ჩანს საინსტიტუციო განვითარების კრედიტით დაფინანსდა ასევე აღჭურვილობა სახაზინო სისტემისათვის. ამ კომპონენტმა ძლიერ შეუნყო ხელი რეგიონალური ხაზინების ჩამოყალიბებას. ფაქტობრივად დაფინანსდა დახმარება რეგიონალური ხაზინებისათვის გამოყოფილ იქნა საინსტიტუციო განვითარების კრედიტიდან. ეს იყო კიდევ ერთხელ საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკის აღიარება საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ.
- ზემოთ ჩვენ ვთქვით, რომ იმ კომპონენტების

მაგვირად, რომლებიც გაუქმდა, დაფინანსდა სხვა ახალი კომპონენტები. თუმცა ამ ახალი კომპონენტების ღირებულება მეტია გაუქმებული კომპონენტების ღირებულებაზე. აქვე ისიც აღსანიშნავია, რომ თავიდან საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის მიერ გამოყოფილი სახსრები კომპონენტებზე იცვლებოდა და საბოლოოდ დაფინანსება ამიტომ სხვა თანხას წარმოადგენს.

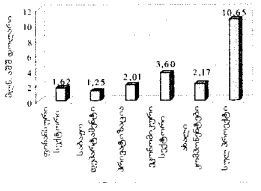
ახალი კომპონენტებისათვის გამოყოფილი იქნა საბოლოოდ 2,32 მლნ აშშ დოლარი, ხოლო ათვისებულ იქნა 2,17 მლნ. აშშ დოლარი. ახალი კომპონენტებია:

საზოგადოებრივი საინფორმაციო კამპანია
ეკონომიკური სექტორის განვითარებისათვის საინსტიტუციო განვითარების კრედიტის ფარგლებში გამოყენებულ იქნა 3,6 მლნ. აშშ დოლარი

ნია 2 (საეთერო დროის შესყიდვის კონტრაქტის ჩათვლით);

დიაგრამა №6

საინსტიტუციო განვითარების კრედიტის სფეროები

- საეკონომიკური აუქციონების დაფინანსება;
- საზოგადოებრივი ურთიერთობების ცენტრის შექმნა;
- ვაუჩერების დარიგება;
- ვაუჩერების მიღებათა სიების კომპიუტერული დამუშავება;
- პ.რ.გ.-ს ოპერატიული ხარჯები, ხელფასები;
- საპრივატიზაციო გამოფენა;
- სანავთობო მილსადენის შესანავალი;
- საზოგადოებრივი ურთიერთობების ცენტრის კონსულტანტი (II ფაზა);
- სემინარი კიევი მსოფლიო ბანკის შესყიდვის პროცედურებზე;
- ტექნიკური დახმარება საქართველოს სანავთობო კორპორაციას;
- ტექნიკური აღჭურვილობა სახელმწიფო ანცველარისათვის საინსტიტუციო განვითარების პროექტის აუდიტი;

პროექტის გაუმჯობესება
პროექტის გაუმჯობესებისათვის ათვისებულ იქნა 1,35 მლნ. აშშ დოლარი და დაფინანსდა 16 ახალი კომპონენტი საერთო ღირებულებით 2,17 მლნ. აშშ დოლარი.

მაჩვენებლებით შეფასების გამო საქართველო მოხვდა მაღალი რეესტრის სცენარში. რის გამოც 1999 ფისკალური წლის განმავლობაში განმავლობაში გაგრძელდება პირდაპირი დახმარების პროგრამა ხელისუფლების სტრუქტურული რეფორმის პროგრამის მხარდასაჭერად.

რების პროექტის აუდიტი;

- სარეაბილიტაციო კრედიტის აუდიტი;
- ტრეინინგი საგარეო ვალების მომსახურებაში ფინანსთა სამინისტროს თანამშრომლებსათვის;

მრჩეველი კომპიუტერების დარგში საქართველოს საინფორმაციო ცენტრს; საინტერესოა თუ რატომ არის პროექტის განმხორციელებელი რგოლისათვის ახალი კომპონენტები. ნუთუ თავიდან კრედიტის ფარგლებში არ იყო გათვალისწინებული პროექტის განმხორციელებელი რგოლის შენახვის ხარჯები.

საინსტიტუციო განვითარების პროექტს დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა თავისი შინაარსით პრივატიზაციის ხელშეწყობისათვის. ამ პროექტით დაფინანსდა დახმარება თანხებით დაფინანსდა ახალი კომპონენტები, რომელიც ჩაითვალა უფრო მნიშვნელოვნად.

მათი უმთავრესი ყურადღება გამახვილებული იყო ვაუჩერების დარიგებაზე.

ამ პროექტით დაფინანსებულია ვაუჩერების დარიგების ხელშეწყობისათვის შემდეგი კომპონენტები:

- საეკონომიკური აუქციონების დაფინანსება;
 - ვაუჩერების დარიგება;
 - ვაუჩერების მიღებათა სიების კომპიუტერული დამუშავება;
- ამრიგად, საქართველოში მსოფლიო ბანკის კრედიტზე ჩარჯავის შეფარდება საგრძობლად მაღალია საშუალო მსოფლიო მაჩვენებლებზე. ამასთან წარსულის კარგი მაჩვენებლის შედეგად, რომ საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის მიერ საქართველოსათვის გამოყოფილმა სახსრებმა მნიშვნელოვნად გადააჭარბა ნორმას.

მსოფლიო ბანკს შემუშავებული აქვს პროექტების შეფასების ორი სპეციალური მაჩვენებელი: განვითარების მიზნები; შესრულების პროცესში მიღწეული პროგრესი. ამ

ბანკის რეესტრის პროცესში
გამოყენებული იქნა 1,35 მლნ. აშშ დოლარი და დაფინანსდა 16 ახალი კომპონენტი საერთო ღირებულებით 2,17 მლნ. აშშ დოლარი.

მაჩვენებლებით შეფასების გამო საქართველო მოხვდა მაღალი რეესტრის სცენარში. რის გამოც 1999 ფისკალური წლის განმავლობაში განმავლობაში გაგრძელდება პირდაპირი დახმარების პროგრამა ხელისუფლების სტრუქტურული რეფორმის პროგრამის მხარდასაჭერად.

მომავალში მსოფლიო ბანკის დახმარებამ შესაძლოა ფართომაშტაბიანი დარგთაშორისი კრედიტის ფორმა მიიღოს.

საქართველოს მიერ მიღებული ყველა კრედიტი მსოფლიო ბანკის ჯგუფიდან გამოყოფილია საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის სახსრებიდან და მომავალში დაბალი რეესტრის სცენარში მოხვედრა ნიშნავს, რომ საქართველო ვერ მოიპოვებს რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკის კრედიტებს. თუმცა საქართველო ჯერ-ჯერობით ამჟღავნებს საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის მიერ გამოყოფილი სახსრების სათანადო დათვისების უნარს.

მსოფლიო ბანკი იქითკენ ისწრაფვის, რომ გაზარდოს მის მიერ დაფინანსებულ პროექტებში სახელმწიფოს, როგორც პარტნიორის წილი, რადგან პროექტის ეს ნაწილი გამოყენებულ იქნას გადასახადების გადასახდელად. გადასახადები მთავრობამ უნდა გადაიხადოს და არა საერთაშორისო ორგანიზაციებმა.

მსოფლიო ბანკის მიერ გამოყოფილი სახსრები მხოლოდ იმ მიზნებით უნდა იქნას ათვისებული, რომლებსაც გაცემა კრედიტი.

შესყიდვებთან დაკავშირებით სამაგალითო შედეგები აჩვენებს საინსტიტუციო განვითარების კრედიტის, სტაქს I და II, სახელმწიფო შესყიდვის ინსტიტუციონალური განვითარების ფონდის გრანტის პროექტების განმახორციელებელმა ჯგუფებმა.

ფინანსთა მინისტრმა დაამტკიცა ადგილობრივი ბანკების ნუსხა, სადაც შეიძლება გაიხსნას სპეციალური ანგარიშები მსოფლიო ბანკის კრედიტებთან დაკავშირებით.

1999 ფისკალური წლიდან დაწყებული, რევიზიები მსოფლიო ბანკის პროექტების განხორციელებაზე არაადგილობრივმა ფირმებმა, არამედ საერთაშორისო დონეზე ცნობილმა სააღრიცხვო-სააუდიტო ფირმებმა უნდა ჩატარონ, რადგან ქართული ფირმები არ არიან ცნობილი საერთაშორისო არენაზე.

საინსტიტუციო განვითარების პროექტის მეზანი იყო დახმარების განევა საქართველოს მთავრობისადმი ინსტიტუციონალური ბაზის ფორმირებაში, რომელიც მას საბაზრო

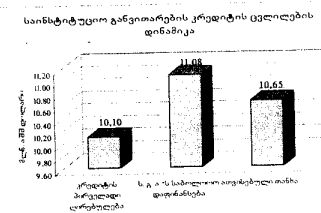
საინსტიტუციო განვითარების პროექტმა ხელი შეუწყო ვაუჩერების დარიგებისა და პრივატიზაციის პროცესს.

1. კონომიკაზე გადასვლის პროცესში ესაჭიროება. საინსტიტუციო განვითარების პროექტში საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის კრედიტის პირველადი ღირებულება წარმოადგენდა 10,10 მლნ. აშშ დოლარს. სგა-ამ საბოლოოდ დააფინანსა 11,08 მლნ. აშშ დოლარი,

მაგრამ აქედან ათვისებულ იქნა მხოლოდ 10,65 მლნ. აშშ დოლარი ანუ საბოლოოდ გამოყოფილი თანხის 96,12% (იხ. დიაგრამა №7).

საინსტიტუციო განვითარების კრედიტი შედგებოდა ორი კატეგორიის კომპონენტებისაგან. ესენია: ტექნიკური დახმარება (საკონსულტაციო მომსახურება, ტრინინგები და

დიაგრამა №7

ა.შ.) და ტექნიკური აღჭურვილობა (საოფისე ტექნიკა): მათი წილობრივი განაწილება მოცემულია დიაგრამაზე №8.

ამ პროექტის განხორციელებისას საერთაშორისო განვითარების ასოციაციის დაფინანსებით შესრულდა 41 კომპონენტი საერთო ღირებულებით 10,63 მლნ. აშშ დოლარი.

დიაგრამა №8

საინსტიტუციო განვითარების კრედიტის განაწილება კატეგორიების მიხედვით

გათვალისწინებული იყო 31 კომპონენტი 10,1 მლნ. აშშ დოლარის ღირებულებით, მაგრამ პროექტის განხორციელების პროცესში

გამოირკვა, რომ ზოგიერთი კომპონენტი აღარ იყო საჭირო ან ისეთი აქტუალური, როგორც პროექტის დაგეგმვის დროს. ასეთი

დანაზოგი სახსრებით საშუალება შეიქმნა ახალი კომპონენტების დაფინანსებისა, რომლებიც უფრო აქტუალური იყო და ამ სახსრების გამოყენებაც შედარებით შედეგიანი იქნებოდა. ასეთი იყო 6 კომპონენტი საერთო ღირებულებით 1,35 მლნ. აშშ დოლარი, რომელიც გაუქმდა და დაფინანსდა 16 ახალი კომპონენტი საერთო ღირებულებით 2,17

მლნ. აშშ დოლარი. პროექტის შესრულება ძველი და ახალი კომპონენტების მიხედვით ნაჩვენებია დიაგრამაზე №2, ხოლო გათვალისწინებული, შესრულებული, გაუქმებული და ახალი კომპონენტები ღირებულებისა და რაოდენობის მიხედვით მოცემულია დიაგრამაზე №3 და №4.

საინსტიტუციო განვითარების პროექტის სახსრები გამოყენებულ იქნა შემდეგი სფეროებისათვის (იხ. დიაგრამა №5 და №6):

- ✓ ფინანსური სექტორის ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება — 1,62 მლნ. აშშ დოლარი;
- ✓ საბაჟო დეპარტამენტისათვის — 1,25 მლნ. აშშ დოლარი;
- ✓ პრივატიზაცია და სანარმოთა

რეფორმისათვის — 2,01 მლნ. აშშ დოლარი; ✓ ეკონომიკური სექტორის განვითარებისათვის — 3,6 მლნ. აშშ დოლარი.

საინსტიტუციო განვითარების კრედიტით შეიქმნა საქართველოში ერთიანი საბაჟო კომპიუტერული სააღრიცხვო სისტემა ASYCUDA-ს პროგრამული ბაზით. ასევე საინსტიტუციო განვითარების პროექტმა ძლიერ შეწყო ხელი ვაუჩერების დარიგებისა და პრივატიზაციის პროცესს.

წყარო:

1. საინსტიტუციო განვითარების პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფი.
2. მსოფლიო ბანკის წარმომადგენლობა საქართველოში.

საქართველოს საინსტიტუციო განვითარების პროექტი						
პროექტის ფინანსური სტატუსი						
პროექტი	პროექტის კომპონენტი	სერთიფიკაციის განვითარების ასოციატა	ს. ვ. ა. - ს მიერ საბოლოო დაფინანსება	კონტრაქტის საბოლოო თანხა	გადარიცხული თანხა	შესადგენის პროცენტის სტატუსი
ფინანსური სექტორის ინფრასტრუქტურა						
1	სააღრიცხვო სისტემა და აუდიტი (ერთიანი ბანკი)	375 000	372 445	372 445	372 445	შესრულდა
1	კომპიუტერული დოკუმენტი და საგადასახლო სისტემის შექმნა	330 000	330 000	330 000	330 000	შესრულდა
2	აღჭურვილობა	400 000	400 000	393 446,50	393 446,50	შესრულდა
1	სახელმწიფო კომპიუტერული ბანკების დიაგნოსტიკური ტესტირება	350 000	373 480	362 975	362 975	შესრულდა
2	აღჭურვილობა სახელმწიფო კომპიუტერული ბანკებისათვის	250 000	159 579,50	159 579,50	159 579,50	შესრულდა
1	სახელმწიფო კომპიუტერული ბანკების აუდიტი	300 000	-----	-----	-----	გაუქმდა
სულ ფინანსური სექტორი		2 005 000	1 635 514,50	1 618 456	1 618 456	
საბაჟო დეპარტამენტი						
1	კონტრაქტი UNCTAD-თან ASYCUDA-ს დაფუძნების შესახებ	1 176 000	962 000	962 000	962 000	შესრულდა
2	აღჭურვილობა საბაჟო დეპარტამენტისათვის შესყიდვული პერსონალი	280 000	283 995,40	283 995,40	283 995,40	შესრულდა
სულ საბაჟო დეპარტამენტისათვის		1 456 000	1 245 995,40	1 245 995,40	1 245 995,40	
პრივატიზაცია და საწარმოთა რეფორმა						
1	მთავარი მრეწველი პრივატიზაციის სტრატეგიის შემუშავებაში	50 000	-----	-----	-----	გაუქმდა
1	მასობრივი პრივატიზაცია (მეორე ეტაპის ჩათვლით)	750 000	1 330 490	1 278 596,50	1 278 596,50	შესრულდა
1	საზოგადოებრივი საინფორმაციო კამპანია I	150 000	250 000	249 848	249 848	შესრულდა
1	სახელმწიფო კონების მართვის სამინისტროსათვის იურიდიული მრეწველი	300 000	40 160	38 572	38 572	შესრულდა
1	საწარმოთა პრივატიზაციის სამინისტროსათვის	100 000	74 650	42 870	42 870	შესრულდა
2	აღჭურვილობა სახელმწიფო კონების მართვის და მრეწველობის სამინისტროსათვის	390 419	403 323,83	403 323,83	403 323,83	შესრულდა
1	საიდვლი პრივატიზაცია	500 000	-----	-----	-----	გაუქმდა
სულ პრივატიზაციისათვის		2 240 419	2 098 623,83	2 013 210,33	2 013 210,33	
ეკონომიკური მართვა						
1	მრეწველი ცენტრალური ეკონომიკური მმართველობითი ორგანოების რეფორმაში	100 000	-----	-----	-----	გაუქმდა
1	მრეწველი დახმარების მართვის ბიუროს შექმნაში	300 000	-----	-----	-----	გაუქმდა
1	კავშირგაბმულობის სამინისტროსთან ერთად პროექტის მომზადება	450 000	495 000	459 581	459 581	შესრულდა

2	აღჭურვილობა დახმარების მართვის სააგენტოს საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობათა კომიტეტს, პარლამენტსა და ეკონომიკის სამინისტროს	245 000	324 224,65	324 224,65	324 224,65	შესრულდა
1	ექსპერტიზა ეროვნული შენიშვლის გამართვაში	100 000	-----	-----	-----	გაუქმდა
1	საოჯახო მუქრნების გამოკვლევა	275 000	364 500	290 088,71	290 088,71	შესრულდა
2	აღჭურვილობა სოციალურ-ეკონომიკური ინფორმაციის ინფორმაციის კომპლექსისათვის	250 000	376 602,02	376 602,02	376 602,02	შესრულდა
1	ეკონომიკური ინფორმაციის კომპლექსისათვის	200 000	8 250	8 250	8 250	შესრულდა
1	მრეწველი შესყიდვებისა და გადასახადების დარგში (კონტრაქტის ვერსიების ჩათვლით)	250 000	390 000	351 824,90	351 824,90	შესრულდა
1	ინფორმაციული სისტემების ექსპერტიზა	300 000	300 000	272 292,90	272 292,90	შესრულდა
2	აღჭურვილობა პ.გ.რ.-სათვის	25 000	63 920,96	63 920,96	63 920,96	შესრულდა
1	ექსპერტიზა უცხოური ვალუტის მონიტორინგში (პირველი ფაზა)	100 000	100 000	99 970	99 970	შესრულდა
1	ექსპერტიზა უცხოური ვალუტის მონიტორინგში (მეორე ფაზა)	100 000	100 000	99 738	99 738	შესრულდა
2	აღჭურვილობა საგადასახლო ინსტიტუტისათვის	500 000	499 380,60	499 380,60	499 380,60	შესრულდა
2	აღჭურვილობა სასაზღვრო სისტემისათვის	500 000	500 073,64	499 975,64	499 975,64	შესრულდა
2	აღჭურვილობა ფინანსთა სამინისტროსათვის	70 000	255 841,58	255 841,58	255 841,58	შესრულდა
სულ ეკონომიკური სექტორისათვის		3 765 000	3 777 793,45	3 601 690,96	3 601 690,96	
პროექტის ახალი კომპონენტები						
1	2	საზოგადოებრივი საინფორმაციო კამპანია (საერთაშორისო დროის შესყიდვის კონტრაქტის ჩათვლით)	254 020	232 785	232 785	შესრულდა
1	1	საგარეო ექსპერტიზის დაფინანსება	231 311	231 311	231 311	შესრულდა
1,2	1	საზოგადოებრივი ურთიერთობების ცენტრის შექმნა	502 000	415 849,24	415 849,24	შესრულდა
1	1	გაუქრების დარღვევა	84 064	84 064	84 064	შესრულდა
1	1	გაუქრების მამლების სივრცის კომპიუტერული დამუშავება	55 740	55 740	55 740	შესრულდა
1	1	პ.გ.რ.ს ოპერატიული ხარჯები, სადასახე	85 000	53 332	53 332	შესრულდა
1	1	საპროექტიზაციო გამოცემა	5 300	1 824	1 824	შესრულდა
1	1	სადასახლო მოსადასახლის შესწავლა	155 802	155 802	155 802	შესრულდა
1	1	საზოგადოებრივი ურთიერთობების ცენტრის კომპლექსი (II ფაზა)	136 550	136 550	136 550	შესრულდა
1	1	საინფორმაციო კომპლექსის მშენებლობის პროექტებზე	10 780	10 780	10 780	შესრულდა
1,2	1	ტექნიკური დახმარება საქართველოს სადასახლო კომპიუტერის	150 765	150 765	150 765	შესრულდა
2	1	ტექნიკური აღჭურვილობა სახელმწიფო კომპლექსისათვის	585 095,78	585 000,78	585 000,78	შესრულდა
1	1	სამინისტროს მშენებლობის პროექტის აუდიტი	23 836,50	23 836,50	23 836,50	შესრულდა
1	1	სადასახლო-ტექნიკური კრედიტის აუდიტი	5 500	5 500	5 500	შესრულდა
1	1	მონიტორინგის საგარეო ვალუტის მონიტორინგში ფინანსთა სამინისტროს სამსახურისათვის	30 320	25 112	25 112	შესრულდა
1	1	მრეწველი კომპიუტერების დარგში საქართველოს საინფორმაციო ცენტრის	3 000	3 000	3 000	შესრულდა
სულ ახალი კომპონენტისათვის			2 319 084,28	2 171 251,52	2 171 251,52	
სულ პროექტისათვის		9 466 419	11 077 011,46	10 650 604,21	10 650 604,21	

სახელმწიფო მსახური ავტომატურად

დავით ლომიძე

ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკის წინსვლაში სახელმწიფო ბიუჯეტის სწორ ფორმირებას გადასაწყვეტი მნიშვნელოვანი როლი აქვს. მყარი და ძლიერი ბიუჯეტის შექმნის საფუძვლად უნდა იქცეს ცივილიზებული საფინანსო-საბიუჯეტო, საგადასახადო და საბაჟო პოლიტიკის შემუშავება.

ნებისმიერი ბიუჯეტის რეალურობის ხარისხი კი სწორედ იმით განისაზღვრება თუ რამდენად არის გაანალიზებული მოცემული პერიოდის მანძილზე ქვეყნის ეკონომიკაში მომხდარი ძვრები და რამდენად სწორი დასკვნები იქნება გაკეთებული იმ ეკონომიკური და პოლიტიკური წინაპირობებისა და პერიოდის ფაქტორული შედეგებიდან, რომელიც წინ უსწრებს პროექტირებად საბიუჯეტო წელს.

საგადასახადო - საბიუჯეტო პოლიტიკის ძირითად მიზნად მიმდინარე წელს და ფართო მასშტაბიანი ეკონომიკური რეფორმების დაწყებამდე განვიხილოთ წინა წლის მანძილზე, ისევე როგორც:

- ერთის მხრივ, საკუთარი სტაბილური საშემოსავლო, მათ შორის საგადასახადო, ბაზის შექმნა და გაფართოება;
 - მეორეს მხრივ, საბიუჯეტო ხარჯების შეკავება, საბიუჯეტო სფეროს მოცულობის ოპტიმალურ ჩარჩოებში მოქცევა.
- ბევრი ხარვეზია სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯების დაგეგმვის საქმეში. კერძოდ, უხვად არის არაფექტიური და გაბერილი ხარჯების მოცულობა. ის იძლევა ისეთ შეხედულებას, რომ ჩვენ ტყუილად, შემოსავლების არასაკმარისად მობილიზაციის პირობებში, ვინახავთ არაფექტიურ მმართველს ორგანოებს.

საბიუჯეტო ხარჯების დასაფინანსებლად, სახსრების ფხვანვ დეფიციტის პირობებში, ადგილი აქვს საჭიროებებში ოდენობით თანხების დაბაჟების ფაქტებს

არსებობს არაფექტიური ხარჯების წარმოქმნის მრავალი ფაქტორი: დაუზუსტებლობა, კვალიფიკაციური კადრების ნაკლებობა, არაობიექტიური შემოსებები პოლიტიკური და საბიუჯეტო პროცესებში და კორუფცია. ასევე გადასამონებელია, გამოყოფილი

საშტატო რიცხოვნობა და მისი სტრუქტურა, თუ რამდენად შეესაბამება სამინისტროს, უწყების ამოცანებისა და ფუნქციების შესრულებას; უნდა აღმოფხვრას, როგორც სამინისტროს შიგნით, ისე სამინისტროებს შორის ფუნქციების მატერიალური ფუნქციების უზრუნველყოფის მატერიალური საშუალებების რაოდენობა (რამდენი ავტომანქანა, კომპიუტერი, ფაქსი, ტელეფონი და სხვა) სამინისტროს სპეციფიკის გათვალისწინებით.

სახსრების ფაქტიური დეფიციტის პირობებში ვიზუალურად მნიშვნელოვანი მასშტაბის ხარჯების საჭიროების განსაზღვრა და ბაზარილი ხარჯების შეკავება

ბიუჯეტური ხარჯების ფაქტიური დეფიციტის პირობებში შეტად საინტერესოა სახელმწიფო მსუბუქი ავტომანქანის შეძენისა და შენახვის ხარჯები, რომელიც ბოლო წლებში ზრდის ტენდენციით ხასიათდებოდა. ასეთი ხარჯების დაგეგმვა საერთოდ არა კონტროლირებადია, არ არსებობს არავითარი მარგულურებადი ნორმატიული აქტი, რომელიც განსაზღვრავდა ახალი ავტომანქანის შეძენის საჭიროებას და მინიმალურ რაოდენობას. სამინისტროების ფუნქციების საერთო სურათიდან გამომდინარე ზოგიერთ მათგანს ჩემის აზრით საჭიროზე ბევრი მანქანა ემსახურება და შესაბამისად სახელმწიფო ბიუჯეტში ასეთი საშუალებების შენახვის ხარჯები ძალიან გაზრდილია.

ამ მხრივ ჩვენ ქვემოთ განვიხილავთ საკანონმდებლო და ზოგიერთი აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოებს:

1. საქართველოს პარლამენტი

პარლამენტს ემსახურება 118 ავტომანქანა - ფინანსთა სამინისტროს მონაცემებით, ხოლო პარლამენტის მონაცემებით 107, საიდანაც 100 არის მსუბუქი ავტომანქანა. ასეთი უზუსტობა განსაკუთრებით ხარჯების კიდევ უფრო გაზრდას და სახსრების გაფლანგვის შესაძლებლობებს.

ისმის კითხვა საჭიროა თუ არა ამდენი ავტომანქანების შექმნა და შენახვა? თუ გადავხედვით ვის ემსახურება ეს მსუბუქი

ავტომანქანები (იხ. ცხრილი №1), დავინახავთ რომ ამ ეტაპზე 100 ავტომანქანის არსებობა არა მისაშენონილია პარლამენტის ფუნქციონალური დატვირთვისა და ბიუჯეტური სახსრების დაბალი მობილიზაციის პირობებში.

ჩემის აზრით, პარლამენტში მსუბუქი ავტომანქანა უნდა ემსახურებოდეს: პარლამენტის თავჯდომარსა და მის მოადგილეს, კომიტეტების თავჯდომარეს, კომისიის თავჯდომარეებს, პარლამენტის აპარატის უფროსს, დეპარტამენტების უფროსებს და პარლამენტის თავჯდომარის დაცვას. სრულიად არ არის საჭირო დასახელმწიფო ბიუჯეტზე ამ ეტაპზე (გაუცემელი ხელფასებისა და პენსიების პირობებში) არ იძლევა იმის საშუალებას, რომ მანქანები ემსახურებოდეს ფრაქციების თავჯდომარეებს, მმართველ პარტიებსა და პარლამენტის ზოგიერ წევრს.

რაც შეეხება ავტომანქანების შეძენის ხარჯებს (იხ. ცხრილი №2) - პარლამენტის აპარატის მიერ 1997 წელს გაღებულია 750 000 ლარი, ხოლო რაც შეეხება დანარჩენ ხარჯებს (ავტობაზის შენახვა) - 1646 741 ლარი.

1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში პარლამენტისთვის მანქანა-დანადგარების შექმნის ხარჯები წინა წელთან შედარებით შემცირებულია და გათვალისწინებულია 235 000 ლარის ოდენობით. რაც შეეხება დანარჩენ ხარჯებს (ავტობაზის შენახვა) - 800 000 ლარი. მიმდინარე წლის 6 თვეში მარტო ტრანსპორტის ექსპლუატაციის ხარჯებმა მოაღწია თითქმის 600 000 ლარს და ამით გეგმაზე მეტი იქნა დახარჯული.

2. სახელმწიფო უზრუნველყოფის სამსახური

მიმდინარე წელს პრეზიდენტის 1997 წლის 29 დეკემბრის № 773 ბრძანებულებით სახელმწიფო უზრუნველყოფის სამსახურს დაევადა სახელმწიფო კანცელარიის მატერიალურ-ტექნიკური უზრუნველყოფისა და სახელმწიფო კანცელარიის მუშაობაზე არსებული საავტომობილო საშუალებებისა და სხვადასხვა ობიექტების მოვლა-შენახვისა და ექსპლუატაციის ღონისძიებების დაფინანსება. სამსახურის ბალანზე რიცხული 161 ავტომანქანის მოვლა-შენახვისა და ექსპლუატაციისათვის (მათ შორის სახელმწიფო კანცელარიის მომსახურე 60 ავტოტრანსპორტი) 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტით დაგეგმილია გამოიყოს 1 837,9 ათასი ლარი. ხოლო 1998 წელს სახელმწიფო კანცელარიის ავტოტრანსპორტის მოვლა-შენახვისა და ექსპლუატაციისათვის გამოყოფილია 600 000 ლარი (იხ. ცხრილი №2).

ეს ზრდის ტენდენცია ყოველად მიუღებელია მიმდინარე ეტაპზე და მიუთითებს ხარჯების არარაციონალურად და არამიზანშენილ დაგეგმვაზე.

3. საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

საქართველოს 1997 წლის ბიუჯეტის კანონით სატრანსპორტო ხარჯები გათვალისწინებული იყო 173 700 ლარი (იხ. ცხრილი №2), რომელიც ეტაპის შესაბამისად ათვისებული იქნა მთლიანად. ეს ერთ-ერთი იმთაგანია, რომლის ეს ხარჯვის კატეგორია შესრულდა მთლიანად საბიუჯეტო სახსრების დეფიციტის პირობებში, რაც ძალიან დამაფიქრებელია. 1998 წელს კანონით იგივე ხარჯში გათვალისწინებულია 207 300 ლარი. ტექნიკისა და მოწყობილობების მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაციისათვის 1999 წლის ბიუჯეტის პროექტში გათვალისწინებულია 300 ათასი ლარი. ზრდის ტენდენცია განსაზღვრულია ახალი ავტომანქანების შეძენით, რომელიც რეალურად დღევანდელ ეტაპზე საჭირო არ არის.

რაც შეეხება ავტომანქანების შეძენის ხარჯებს იგი ბიუჯეტის კანონით ცალკე დამტკიცებული არ არის, ეს ხარჯები ბიუჯეტის კანონში გათვალისწინებულია სამინისტრო-სათვის ორგანოების მანქანა დანადგარების ინვენტარის შექმნის ხარჯებში, რომელიც 1997 წელს ბიუჯეტის კანონით შეადგენდა 600 000 ლარს, ხოლო 1998 წელს დაგეგმილია 389 800 ლარის ოდენობა.

ფინანსთა სამინისტროს გააჩნია საკუთარი ავტოფარეხი 26 ერთეული მსუბუქი ავტომანქანით (იხ. ცხრილი №1). აქედან 17 ერთეული ავტომანქანა ემსახურება ფინანსთა სამინისტროს ცენტრალურ აპარატს. ჩემის აზრით, აპარატზე მომსახურე ავტომანქანების რაოდენობა შესამცირებელია ათამდე, ეს პირველ რიგში უნდა დაიწესოს ცენტრალური აპარატის შეტანის შემცირებით, რაც მმართველს სრულყოფისა და ხარჯების ეკონომიის მოგვეცემს.

4. საქართველოს საგადასახადო ინსპექცია

1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტით ტრანსპორტისა და ტექნიკის შენახვის ხარჯები დაგეგმილი არის 157 ათასი ლარის ოდენობა (იხ. ცხრილი №2).

ტრანსპორტისა და ტექნიკის შენახვისა და ექსპლუატაციისათვის 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში გათვალისწინებულია 397,6 ათასი ლარი. ეს მაჩვენებელი 2,5-ჯერ მეტია წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე.

მათ ერიცხებათ 115 ავტომანქანა, საიდანაც უმეტესობა მოძველებულია და საერთოდ ავტობაზა გასანახლებელია გამომდინარე მათი რეალიზაცია და მნიშვნელოვანი, რომელიც მათ ერიცხებათ თანამედროვე ეტაპზე შემოსავლების მობილიზაციის საქმეში.

5. საქართველოს ურბანიზაციისა და მშენებლობის სამინისტრო

1997 წელს ავტომანქანების შესაძენად სახელმწიფო ბიუჯეტიდან არ ყოფილა თანხა გამოყოფილი, ხოლო ექსპლუატაციაში ყოფილი

მანქანების შესანახად -სანვავის შექმნისათვის და მათი კაპიტალური და მიმდინარე რემონტისათვის ბიუჯეტიდან დახარჯულია 14 773 ლარი (იხ. ცხრილი №2). ნაცვლად გეგმით გათვალისწინებული 15 581 ლარისა, რაც განპირობებულია ხაზინაში სახსრების უქონლობით.

არც 1998 წელს არ ყოფილა ავტომანქანების შესაქმნად სახელმწიფო ბიუჯეტში გათვალისწინებული რაიმე თანხა. ხოლო ავტომანქანებისათვის სანვავის შესაქმნად და სხვა ხარჯებისათვის 1998 წლის 8 თვეში ბიუჯეტიდან გამოყოფილი და ათვისებულია 5 282 ლარი, ნაცვლად გეგმით გათვალისწინებული 7 345 ლარისა.

სამინისტროს ემსახურება 5 მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1)

6. საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სურსათის სამინისტრო

სამინისტროს 1997 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ავტომანქანების მომსახურებაზე გამოეყო 25 200 ლარი (იხ. ცხრილი №2), რომელსაც ემსახურება 16 ერთეული მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1). ხოლო 1998 წლისათვის 17 000 ლარი.

სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სახსრები 1997 წელს დაფინანსებული იქნა 83,2%-ით და შეადგინა 20 966 ლარი, ხოლო მიმდინარე წლის ხარჯები სექტემბრის თვის მდგომარეობით დაფინანსებულია მხოლოდ 42%-ით (7 434 ლარი).

7. საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო

საბიუჯეტო სახსრებიდან 1997 წელს ავტომანქანების შესაქმნად დაგეგმილი იყო 15 000 ლარი, ფაქტიურად დაიხარჯა 8 748 ლარი (იხ. ცხრილი №2). ტექნიკის შესანახად დაგეგმილი იყო 8 000 ლარი და დაიხარჯა 2 085 ლარი.

იუსტიციის სამინისტროს გააჩნია ფინანსთა სამინისტროს მონაცემებით - 7 ერთეული ავტომანქანა, ხოლო იუსტიციის სამინისტროს მონაცემებით - 10 ავტომანქანა, საიდანაც 8 არის მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1), ხოლო ერთი „რაფი 220301“ გაცემულია იჯარით. გაუგებარია ასეთი უზუსტობა არსთვის სჭირდება ან ერთ ან მეორე სამინისტროს.

1998 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ავტომანქანების შესაქმნად დაგეგმილია 28 000 ლარი, ტექნიკის შესანახად კი დაგეგმილია 7 000 ლარი.

ამ ტრანსპორტის შენახვისა და ექსპლუატაციისათვის ასევე სამინისტროს სხვა ტექნიკური საშუალებების მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაციისათვის 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში გათვალისწინებულია 42 ათასი ლარის გამოყოფა. ასეთი ზრდა განპირობებულია სამინისტროსათვის ახალი

ავტომანქანების შექმნით, რომელიც დღევანდელ ეტაპზე ყოველად მიუღებელია.

8. საქართველოს სახელმწიფო კონების მართვის სამინისტრო

1997 წლის შედეგების მიხედვით, სახელმწიფო ბიუჯეტის სახსრებიდან ტრანსპორტის შექმნასა და ტექნიკური შენახვის ხარჯებისათვის გამოყოფილი იყო 5 780 ლარი, აქედან გახარჯულია - 3 624 ლარი (იხ. ცხრილი №2). ხოლო 1998 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტის ზემოთ აღნიშნულ მუხლში გეგმით გათვალისწინებულია 5 600 ლარი.

1999 წლის ბიუჯეტის პროექტში ტრანსპორტისა და ტექნიკის შენახვა-ექსპლუატაციისათვის გათვალისწინებულია 10 ათასი ლარი.

რაც შეეხება ავტომანქანების შექმნის ხარჯებს, ასევე ფაქტს 1997 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტში ადგილს არ ჰქონია და არც 1998 წლის ბიუჯეტში არის დაგეგმილი. ისე, სამინისტროს ემსახურება 6 ერთეული მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1).

9. საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო

1997 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შესაბამისად ძირითადი კაპიტალის შექმნაზე გამოყოფილი იყო 20 000 ლარი, ხოლო ტექნიკის შესანახად 71 500 ლარი. შესაბამის პერიოდში სამინისტროს მიერ შექმნილი იქნა ერთი ავტომანქანა და მსუბუქი ავტომანქანების რაოდენობა შეადგინა 29 ერთეული (იხ. ცხრილი №1), 10 000 ლარის ღირებულების და ტექნიკის შესანახად დახარჯული იქნა 51 300 ლარი (იხ. ცხრილი №2).

1998 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის თანახმად ძირითადი კაპიტალის შექმნაზე დაგეგმილია 26 200 ლარი, ხოლო ტექნიკის შენახვაზე 55 300 ლარი. ამ ხარჯების ზრდა განაპირობა ახალი ავტომანქანის შექმნით გამოწვეულმა და მათ შენახვაზე დამატებთმა ხარჯებმა.

რაც შეეხება წილის დაცვისა და საბოლოო საქმის დეპარტამენტს, მათ ბალანსზე ერიცხებათ 8 ერთეული სატრანსპორტო საშუალება. ისინი შექმნილი იქნა უკანასკნელი 3 წლის განმავლობაში არასაბიუჯეტო შემოსავლებით საკუთარ განკარგულებაში დარჩენილი მოგების ხარჯზე და ბუნებრივად საბიუჯეტო სახსრების ხარჯზე, როგორც შექმნაზე ისე მომსახურებაზე არ განეულა.

10. საქართველოს სოციალური დაცვის, შრომისა და დასაქმების სამინისტრო

1997 წელს ავტომანქანების შესაქმნად ფინანსთა სამინისტროს მიერ სახელმწიფო

ბიუჯეტიდან თანხები არ გამოყოფილა, ხოლო ტრანსპორტის შენახვისა და ექსპლუატაციისათვის დაგეგმილი იყო 6 000 ლარი. საკასო ხარჯმა შეადგინა 4 610 ლარი (იხ. ცხრილი №2).

1998 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ავტომანქანების შესაქმნად თანხა არ ყოფილა გამოყოფილი და სამინისტროს ემსახურებოდა 5 ერთეული მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1), ხოლო შენახვისა და ექსპლუატაციისათვის 6 000 ლარი არის დაგეგმილი. 6 თვის საკასო ხარჯმა შეადგინა 982 ლარი, ხოლო ფაქტიური ხარჯი შეადგენს საშუალოდ დავალიანების ჩათვლით 10 185 ლარს. საშუალოდ თვის განმავლობაში ერთი მანქანის შენახვისა და ექსპლუატაციის ხარჯი დაახლოებით შეადგენს 689 ლარს, ნელინაშში - 8 268 ლარს.

11. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო

ავტომანქანები სამინისტროს ბალანსზე არ ერიცხება. მას ავტოსატრანსპორტო მომსახურებას უწევს სამინისტროს დაქვემდებარებაში მყოფი სახაზინო სანარმო „ავტორტრანსი“ სახელშეკრულებო საწესებურებზე (არ არის ცნობილი თუ რა საქმიანობას ეწევა სახაზინო სანარმო და რა სახის სატრანსპორტო საშუალებები გააჩნია მას). საინტერესოა როგორია ხელშეკრულება, რომელიც კორუფციის პირობებს ქმნის, სანამ არ ამოქმედდება კანონი „სახელმწიფო შესყიდვის შესახებ“.

1997 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ავტომანქანების შესაქმნად დაგეგმილი იყო 57 600 ლარი. ფაქტიურად დახარჯული იქნა 176 100 ლარი (იხ. ცხრილი №2). მათ შორის 118 500 ლარი სპეციალური სახსრებიდან.

1998 წელს ფინანსთა სამინისტროს მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილია 213 000 ლარი, აქედან ფაქტიური ხარჯი 8 თვეში შეადგენს 129 978 ლარს.

12. საქართველოს ვაჭრობისა და საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობის სამინისტრო

1997 წელს მანქანების შესაქმნად სახელმწიფო ბიუჯეტიდან თანხა არ გამოყოფილა, ტექნიკაზე კერძოდ კი რემონტზე დაიხარჯა 2,5 ათასი ლარი (იხ. ცხრილი №2). ხოლო 1998 წელს სახელმწიფო

ბიუჯეტიდან მანქანების რემონტზე დაიხარჯა 1,5 ათასი ლარი. მათ ბალანსზე ერიცხებათ ერთი მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1)

1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში ტრანსპორტისა და ტექნიკის შენახვის ხარჯები გაიზარდა 15 ათასი ლარით, რაც ითვალისწინებს ახალი მსუბუქი ავტომანქანების შენახვას და განისაზღვრა 22 ათასი ლარის დონეზე.

13. საქართველოს სათბობენერგეტიკის სამინისტრო

სამინისტროს ბალანსზე ერიცხება სამი ერთეული მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1). ავტომანქანები შექმნილია 1996 წელს ყოფილი სათბობენერგეტიკის სახელმწიფო კორპორაციისათვის (რომლის ბაზაზეც შეიქმნა სათბობენერგეტიკის სამინისტრო) მისი დაქვემდებარებული სანარმო - ბათუმის ნავთობგადაამუშავებელი ქარხნის მიერ, და არასახელმწიფო ბიუჯეტის სახსრებით.

1997 წელს სამინისტროსათვის ტრანსპორტისა და ტექნიკის შესანახად სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი იყო 3 000 ლარი, ფაქტიურად დაიხარჯა 1750 ლარი (იხ. ცხრილი №2). 1998 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან კი ტრანსპორტისა და ტექნიკის შესანახად გამოყოფილია 10 000 ლარი, აქედან ექვს თვეში დახარჯულია 1 150 ლარი.

სახელმწიფო მსუბუქი ავტომანქანების შესახებ ინფორმაცია არ მოგვაწოდა: კონტროლის პალატამ, ეკონომიკის სამინისტრომ, კავშირგაბმულობისა და ფოსტის სამინისტრომ, განათლების სამინისტრომ, ჯანდაცვის სამინისტრომ, დაცვის სამინისტრომ, კულტურის სამინისტრომ, ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრომ, ტრანსპორტის სამინისტრომ, საგანგებო დაცვის სამინისტრომ, საგარეო დეპარტამენტმა, საგარეო დეპარტამენტმა და სხვა სახელმწიფო ადმინისტრაციებმა ორგანიზებამ, რომელთა მომსახურება ავტომანქანაზე სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დიდი მოცულობის ხარჯები ფინანსირდება

14. საქართველოს სპორტის სახელმწიფო დეპარტამენტი

1997 წელს ავტოსატრანსპორტის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან შექმნის ხარჯები არ იყო დაგეგმილი და მათ ბალანსზე ერიცხებოდათ 4 ერთეული მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1), ხოლო ტექნიკის შესანახად განეულმა ხარჯებმა შეადგინა 5,8 ათასი ლარი (იხ. ცხრილი №2).

1998 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ავტოსატრანსპორტის განახლებისათვის გათვალისწინებულია 150 ათასი ლარი, (საზოგადოებისათვის არ არის ცნობილი, თუ რა თანხის სჭირდება

საქართველოს სპორტის სახელმწიფო დეპარტამენტს ეს თანხა ავტოპარკის განახლებისათვის) მაგრამ ამ პერიოდში ფაქტიურად ხარჯები არ განეულა, ხოლო ავტოტრანსპორტის შესანახად განეულმა ხარჯებმა შეადგინა 17 ათასი ლარი.

1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში გათვალისწინებულია ავტოპარკის განახლებებისათვის 100 ათასი ლარი, რაც მიზანშეწონილად არ მიგვაჩნია, შემოსავლების არასრულყოფილი მობილიზაციის პირობებში.

15. საქართველოს სატყეო მეურნეობის სახელმწიფო დეპარტამენტი

დღესდღეობით დეპარტამენტში ირიცხება 3 მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1). 1997 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ავტომანქანების შექმნასა და ტექნიკის შენახვაზე დაგეგმილი იყო 19 000 ლარი (იხ. ცხრილი №2). მათ შორის შექმნაზე 15 000 ლარი და შენახვაზე 4 000 ლარი.

1997 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ფაქტიურმა ხარჯებმა შეადგინა 17 600 ლარი. აქედან 14 900 ლარი შექმნაზე და 2 700 ლარი შენახვაზე.

1998 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაგეგმილი იყო მხოლოდ შენახვის ხარჯები 9 000 ლარის ოდენობით, საიდანაც 9 თვეში ფინანსთა სამინისტროს მიერ დაშვებული იქნა ლიმიტი 3 850 ლარი ოდენობით. ფაქტიურმა ხარჯმა კი შეადგინა 3 815 ლარი.

თუ ჩვენ გვინდა ხალხში დავნერპოთ ცივილიზებული საგადახდელო კულტურა, ამისათვის ჩვენ უნდა შევთავაზოთ ცივილიზებული ბიუჯეტი, რათა ხალხმა იგრძელოს სახელმწიფო, რომორც მათი უფლებების დაცვისა და კეთილდღეობის გარანტი

16. საქართველოს დაცული ტერიტორიები, ნაკრძალებისა და სამონადირეო მეურნეობის სახელმწიფო დეპარტამენტი

1997 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ავტომანქანის შესანახად დაგეგმილი იყო 2 619 ლარი, ფაქტიურად დაიხარჯა 1 934 ლარი (იხ. ცხრილი №2). ხოლო ამ მიზნით 1998 წელს

სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილია 2 200 ლარი.

რაც შეეხება ავტომანქანებს, საქართველოს დაცული ტერიტორიების, ნაკრძალებისა და სამონადირეო მეურნეობის სახელმწიფო დეპარტამენტს ბალანსზე ირიცხება 1 ერთეული მსუბუქი ავტომანქანა.

17. საქართველოს ტურიზმისა და კურორტების სახელმწიფო დეპარტამენტი

დეპარტამენტის ბალანსზე ირიცხება 1 მსუბუქი ავტომანქანა, რომელიც ემსახურება დეპარტამენტს თავჯდომარეს (იხ. ცხრილი №1). 1997 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტის მიერ დეპარტამენტის ავტომანქანის შესაქმნად თანხა გამოყოფილი არ ყოფილა, რაც შეეხება ტექნიკის ექსპლუატაციისა და მოვლა-შენახვის ხარჯებს გასულ წელს დაგეგმილი იყო 7 600 ლარი, ხოლო ფაქტიურად ფინანსთა სამინისტროს მიერ გამოიყო 5 960 ლარი. ფაქტიურმა ხარჯმა წლის ბოლოს შეადგინა 3 053 ლარი (იხ. ცხრილი №2). აუთენტიკური გამოჩენული ხაზინაში თანხის უქონლობის გამო.

1998 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ავტომანქანების შესაქმნად და ტექნიკის ექსპლუატაციისა და მოვლა-შენახვისათვის დაგეგმილია 50 000 ლარი. ბიუჯეტის ხარჯებში, არასრულყოფილი კლასიფიკაციის პირობებში საზოგადოებისათვის განუსაზღვრელია, თუ სად უნდა დაიხარჯოს ეს თანხა.

18. საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის დაცვის სახელმწიფო დეპარტამენტი

სახელმწიფო ბიუჯეტიდან 1997 წლისათვის დეპარტამენტის ავტოტრანსპორტის შესაქმნად და შესანახად დაგეგმილი იყო 961 000 ლარი, ფაქტიურად კი დაიხარჯა 189 916 ლარი. ხოლო 1998 წლის სახელმწიფო

ბიუჯეტით იგივე სახის ხარჯი დაგეგმილია 828 200 ლარის ოდენობით (იხ. ცხრილი №2). ასეთი მოცულობის ხარჯების დაგეგმა მოითხოვს, საზოგადოებრივ ცნობიერებაში განაზრებისას და საჭიროების ასნახა, თუ რამდენად აუცილებელია ამ ხარჯების განევა, რასაც მთავრობის მხრიდან ჩვენ ვერ ვხედავთ.

დღესდღეობით დეპარტამენტს ბალანსზე

ერიცხება 16 მსუბუქი ავტომანქანა (იხ. ცხრილი №1).

გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ სხვა აღმასრულებელმა ორგანოებმა არ მოგვანოდეს ინფორმაცია (გარდა ძალიან სტრუქტურებისა - თავისი სპეციფიკიდან გამომდინარე), რაც პირველ რიგში იქ არსებული ორგანიზაციული სისტემის უსუსურობით აიხსნება და ასევე მათ ბალანსზე არსებული მსუბუქი ავტომანქანების შესახებ ინფორმაციის საზოგადოებისათვის დამალვით ეს განაპირობებს საერთოდ უნდობლობის ფაქტორს მოსახლეობის მხრიდან.

სახელმწიფო ბიუჯეტის საერთო ხარჯებში დიდი ხვედრითი წილი აქვს „სხვა ხარჯებს“ და წლების მანძილზე ზრდის ტენდენციას განიცდის. საერთო ხარჯებში ასეთი დიდი ხვედრითი წილის მქონე „სხვა ხარჯების“ არსებობა, რომელიც გადახედვისათვის უცნობია, თუ სად და რაზე იხარჯება - უხეშად არღვევს ბიუჯეტის აგების პრინციპებს. თუ ასეთი ხარჯი მარტოც არსებობს, რომელიც ვერ დავთვინანსთ სამინისტროს მიერ შემუშავებულ ხარჯების კლასიფიკაციაში, ამიტომ აუცილებელია უფრო დანერგვითი კლასიფიკაცია - რაც საშუალებას იძლევა ნებისმიერმა გადახედვამ იცოდეს თუ სად მიდის მის მიერ გადახდილი თანხა.

თანამედროვე ეტაპზე მნიშვნელოვანი ყურადღება უნდა მიექცეს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯების რაციონალურ განევა. პირველ რიგში უნდა შესრულდეს ბიუჯეტის დაცული მუხლები და ძირითადი პრიორიტეტები, (რომლებიც განისაზღვრა სახელმწიფო ბიუჯეტის მიღებისას) და შემდეგ შემოსავლების შესაბამისად სხვა დანარჩენი ხარჯები - პროპორციულად.

არაეფექტური მართვის სისტემისა და შესაბამისად მათზე საჭირო არაეფექტური ხარჯების აღმოფხვრისათვის (მაგ: სახელმწიფო მსუბუქი ავტომანქანების ხარჯები) შეიძლება გატარდეს შემდეგი ღონისძიებები:

1. მომსახურე პერსონალის უზარმაზარი რაოდენობის გაუქმება და მათ ხარჯზე ხელფასების გაზრდა, რომელიც მთავარი

აღმასრულებელი ხელისუფლების მხრიდან ადგილი აქვს სახელმწიფო ძონების არ გამოვლენის ფაქტებს, რაც აღრმავებს და ამპაფრავს ურთიერთობას ხელისუფლებასა და მოსახლეობას შორის. ის ყოველივე ძონის განხეთქილებისა და კორუფციის წინაპირობებს. აღნიშნული პირობებისა ხელს უშლის რეფორმების განხორციელების შედეგად ეტაპს

მასტიმულირებელი იარაღი იქნება მართვის სისტემის რეფორმისათვის. ამისათვის მოკლე დროში უნდა მოხდეს ყველა საბიუჯეტო ერთეულის ხელფასების მუხლის ბიუჯეტის შესრულების შემოწმება.

2. არაეფექტურ სტრუქტურებზე ოპერატიული ხარჯის შემცირება. ამისათვის უნდა განისაზღვროს არაეფექტური ინფრასტრუქტურა.

3. ხარჯების ადეკვატური სტრუქტურის განხორციელება. ამისათვის საჭიროა საქართველოს ბიუჯეტის ხარჯების სტრუქტურა შევადაროთ განვითარების იგივე დონეზე მყოფ ქვეყნის ბიუჯეტს.

4. ხარჯების ეფექტურობის გაუმჯობესება. ამისათვის აუცილებელია: საბიუჯეტო პროცესში შემოწმებების ჩატარება, ხარჯებზე კონტროლის დანერგვა და მონიტორინგი, ხარჯის სარგებლიანობის ანალიზის გამოყენება.

სახელმწიფო ხარჯების ეფექტურობის

სახსრების ხარჯვა (მათ შორის სახელმწიფო მსუბუქ ავტომანქანებზე) მსოფლიო ტენდირის შედეგად უნდა ხდებოდეს

გაზრდა მოგვეცემს საგრძნობ შედეგებს საბიუჯეტო დანაზოგების დონეებთან მიმართებაში და მოიტანს მეტ სარგებლობას. სიძნელეებისა და მიუხედავად მთავრობას შეუძლია გადადგას კონკრეტული ნაბიჯები ამ უკანასკნელთან მიმართებაში.

თუ საქართველოში მდგრადი განვითარების მდგომარეობას განვიხილავთ, აღმოჩნდება ორი ძირითადი პრობლემა, რომელიც წითელი ძაფით გასდევს ერთმანეთს: სამთავრობო მართვის

სისტემა და მოსახლეობის ფსიქოლოგია და ქცევა. (ისინი აბრკოლებენ რეფორმათა სრულ დაწერგვას და მათ ამუშავებას).

საქართველოს 1999 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ კანონპროექტში გათვალისწინებული სახელმწიფო დაკვეთების განთავსება. კერძოდ, გარდამავალი დებულების 21-ე მუხლის მე-11 პუნქტის მიხედვით „საქართველოს ცენტრალური ბიუჯეტიდან პროდუქციის შექენის, მომსახურებისა და სამუშაოების წარმოებისათვის გამოყოფილი სახსრების ათვისება, რომელთა სახელშეკრულებო ღირებულება აღემატება 10 000 ლარს, უნდა განხორციელდეს საქართველოს ეკონომიკის სამინისტროს მიერ დადგენილი წესით გამოცხადებული და ჩატარებული ტენდერის

საფუძველზე“. ეს მსოფლიოში გავრცელებული და ძალიან ეფექტური მეთოდია, რომელიც შეამცირებს ზოგიერთი სახელმწიფო მოხელეებისაგან ბიუჯეტის ხარჯების გაფლანგვის ფაქტებს.

სახელმწიფო მსუბუქი ავტომანქანების ხარჯების სწორი და მიზნობრივი ხარჯვის რეგულირების ერთ-ერთ საშუალებას სახელმწიფო დაკვეთების სისტემის ამოქმედება წარმოადგენს, რომლის მთავარ ინსტრუმენტად ტენდერი გვევლინება. იგი სახელმწიფო სახსრების რაციონალურ, ეფექტურ და მიზნობრივ ხარჯვაზე საზოგადოებრივი კონტროლის განხორციელების საშუალებას იძლევა და შეამცირებს ასეთი ხარჯების განევისა წარმოქმნილ კორუფციას.

მსუბუქი ავტომანქანები

№	ავტომანქანის მარკა	ვის ემსახურება ავტომანქანა
საქართველოს პარლამენტი		
1	გაზ. 310129	პარლამენტის თავმჯდომარის ოჯახი
2	„შვეროლე ლუმიანა“	პარლამენტის თავმჯდომარის მოადგილე - ე. შენგელაია
3	„-----“	პარლამენტის თავმჯდომარის მოადგილე - გ. კობახიძე
4	„-----“	პარლამენტის თავმჯდომარის მოადგილე - ე. სურმანიძე
5	„-----“	პარლამენტის თავმჯდომარის მოადგილე - გ. ყოლბაია
6	„შვეროლე კავალიერი“	საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის თავმჯდომარე - ზ. სორიძე
7	„-----“	ეკონომიკური რეფორმებისა და პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარე - მ. წიკლაური
8	„-----“	დარგობრივი ეკონომიკის კომიტეტის თავმჯდომარე - ზ. ცქციტიშვილი
9	„-----“	თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარე - რ. ადამია
10	„-----“	საკონსტიტუციო, იურიდიულ საკითხთა და კანონიერების კომიტეტის თავმჯდომარე - ნ. ბურჯანაძე
11	„-----“	საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის თავმჯდომარე - კ. ჩიტია
12	„-----“	აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე - რ. ლორთქიფანიძე
13	„-----“	ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე - დ. ბააშიძე
14	„-----“	განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის კომიტეტის თავმჯდომარე - ნ. ამაღლობელი
15	„-----“	ადამიანის უფლებათა და ეროვნულ უმცირესობათა საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე - კ. კოკლევი
16	„-----“	თვითმმართველობისა და რეგიონალური პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარე - თ. ბოლქვაძე
17	„-----“	გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის თავმჯდომარე - გ. გიგინეიშვილი
18	„-----“	მიგრაციისა და უცხოეთში მცხოვრებ თანამემამულეთა საქმეების კომიტეტის თავმჯდომარე - გ. შარაძე

19	„-----“	საპროცედურო საკითხთა და წესების კომიტეტის თავმჯდომარე - რ. დოლიძე
20	„-----“	უმრავლესობის ლიდერი - ლ. ლოლობერიძე
21	„-----“	ფრაქცია „მოქალაქეთა კავშირის“ თავმჯდომარე - მ. სააკაშვილი
22	„-----“	ფრაქცია „იმედის“ თავმჯდომარე - ზ. ახმეტელი
23	„-----“	ფრაქცია „აფხაზეთის“ თავმჯდომარე - გ. ფაცაცია
24	„-----“	ფრაქცია „ვლ“ თავმჯდომარე - ი. სარიშვილი
25	გაზ. 31029	ფრაქცია „მამულის“ თავმჯდომარე - ე. შამილაძე
26	„შევროლე კავალიერი“	ფრაქცია „ლეიბორისტის“ თავმჯდომარე - შ. ნათელაშვილი
27	„-----“	„მოქალაქეთა კავშირის“ გენერალური მდივანი - მ. მაჭავარიანი
28	გაზ. 31029	ქვეკომიტეტის თავმჯდომარე - ე. თევდორაძე
29	„-----“	ფრაქცია „იმედის“ მოადგილე - გ. ნოზაძე
30	„შევროლე კავალიერი“	პარლამენტის აპარატის უფროსი - ხ. გოგორიშვილი
31	გაზ. 31029	სამეურნეო დეპარტამენტის უფროსი - ა. სიღამონიძე
32	გაზ. 2107	საკოორდინაციო საბჭოს თავმჯდომარე - ზ. კანდელაკი
33	გაზ. 31029	ფრაქცია „მოქალაქეთა კავშირი“
34	„შევროლე კავალიერი“	საგამოძიებო კომისიის თავმჯდომარე - მ. ოსაძე
35	„შევროლე კავალიერი“	ფრაქცია „მაგორიტარი-სოციალისტის“ თავმჯდომარე - ი. ჩხიზაძე
36	გაზ. 24	იურიდიული დეპარტამენტის განყოფილების გამგე ლ. ნიკურაძე
37	გაზ. 31029	საკონსტიტუციო, იურიდიულ საკითხთა და კანონიერების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე - ნ. ბურჯანაძე
38	„-----“	პარლამენტის თავმჯდომარის სამდიუნოს უფროსი ქ. ვლენტი
39	„-----“	ფრაქცია „მოქალაქეთა კავშირი“
40	„-----“	ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე - კ. ბარჭაია
41	გაზ. 31029	ცხინვალის საკითხთა შემსწავლელი კომისიის თავმჯდომარე - გ. ლაზარაშვილი

42	„ნივა“	კავკასიის ხალხებთან ურთიერთობის დროებითი კომისიის თავმჯდომარე - მ. არეშიძე
43	„შევროლე კავალიერი“	ფრაქცია „სახალხო-პარტიის“ თავმჯდომარე - მ. გიორგაძე
44	გაზ. 31029	ქვეკომიტეტის თავმჯდომარე - გ. ლორთქიფანიძე
45	„-----“	საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე - თ. კობალეიშვილი
46	გაზ. 2105	საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე - მ. ჯიბუტი
47	გაზ. 31029	ეკონომიკური რეფორმებისა და პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე - თ. აქუბარდია
48	გაზ. 2105	დარგობრივი ეკონომიკის კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე - ბ. ჯუღელი
49	გაზ. 31029	დარგობრივი ეკონომიკის კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე - ი. ხარტიშვილი
50	გაზ. 2105	ფრაქცია „მოქალაქეთა კავშირი“
51	„-----“	ქვეკომიტეტის თავმჯდომარე - ე. ხაზარაძე
52	„-----“	საკონსტიტუციო, იურიდიულ საკითხთა და კანონიერების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე თ. შარმანაშვილი
53	გაზ. 31029	ფრაქცია „მოქალაქეთა კავშირი“
54	გაზ. 2105	ფრაქცია „მოქალაქეთა კავშირი“
55	გაზ. 31029	აგარაულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე - ხ. შამალაძე
56	„შევროლე კავალიერი“	საერთაშორისო ურთიერთობათა დეპარტამენტის უფროსი ნ. ჭყიტი
57	გაზ. 2105	ფრაქცია „მოქალაქეთა კავშირი“
58	„-----“	საერთაშორისო ურთიერთობათა დეპარტამენტი
59	გაზ. 31029	ადამიანის უფლებათა და ეროვნულ უმცირესობათა საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე - ლ. მინდელი
60	„-----“	თეთმმართველობისა და რეგიონალური პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე პ. ნეკურიშვილი

61	„-----“	გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე გ. განხილავაძე
62	„-----“	მიგრაციისა და უცხოეთში მცხოვრებ თანამემამულეთა საქმეების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე თ. რინაიძე
63	ვაზ. 2105	კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე გ. კვაჭარავაძე
64	„-----“	კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე ბ. გუგუნიანი
65	„-----“	პრესსამსახურის უფროსი ხ. მელაძე
66	„-----“	საორგანიზაციო დეპარტამენტის უფროსი ი. იმერლიძე
67	„-----“	საგამომცემლო სამსახურის უფროსი მ. ფახუაშვილი
68	„-----“	უმრავლესობის მდივანი ბ. გუნაძე
69	„-----“	კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე რ. საყვარელიძე
70	„შევროლე კავალიერი“	პარლამენტის თავმჯდომარის დაცვა
71	„-----“	პარლამენტის თავმჯდომარის დაცვა
72	„-----“	პარლამენტის თავმჯდომარის დაცვა
73	ვაზ. 31029	ქვეკომიტეტის თავმჯდომარე გ. ჯაფარიძე
74	„ნივა“	პარლამენტის თავმჯდომარის დაცვა
75	„ნივა“	საზოგადოებრივ ურთიერთობათა სამსახურის უფროსი ი. გოგუაძე
76	ვაზ. 2107	იურიდიული დეპარტამენტის უფროსი ბ. მარაქველიძე
77	ვაზ. 2105	თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე პეტრიაშვილი
78	„შევროლე კავალიერი“	ფრაქცია „აღორძინების“ თავმჯდომარე გ. გოგიტიძე
79	ვაზ. 2105	აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე თ. შავთვალიაძე
80	„-----“	ქვეკომიტეტის თავმჯდომარე ზ. ხუციშვილი
81	„-----“	კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე გ. ჯიქია
82	ვაზ. 31029	ქვეკომიტეტის თავმჯდომარე გ. ქარსელიძე
83	ვაზ. 31029	პარლამენტის თავმჯდომარის დაცვა
84	ვაზ. 2105	კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე გ. გოგუნიანი
85	„-----“	კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე გ. გოგუნიანი
86	„-----“	ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე დ. გაბუნია

87	„-----“	ქვეკომიტეტის თავმჯდომარე ი. სუციშვილი
88	„-----“	თეთრმართველობისა და რეგიონალური პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე გ. სუსუნიაშვილი
89	„-----“	ადამიანის უფლებათა და ეროვნულ უმცირესობათა საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე გოჭაძე
90	„-----“	გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე გ. ტალახაძე
91	„შევროლე კავალიერი“	საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე ა. ასეველიანი
92	ვაზ. 31029	პარლამენტის წევრი გ. გოგუაძე
93	ვაზ. 2105	პარლამენტის თავმჯდომარის დაცვა
94	ვაზ. 31029	მორიგე
95	„-----“	მორიგე
96	„-----“	მორიგე
97	„შევროლე“	სასტუმრო
98	„-----“	სასტუმრო
99	ვაზ. 31029	მორიგე
100	„-----“	მორიგე
საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო		
1	„კობა კლარუსი“	მინისტრი
2	„პაჯერო“	სპეც. დანიშნულების
3	„კადილაკი“	სასტუმრო
4	ვაზ. 3110	ცენტრალური აპარატი
5	ვაზ. 31029	ცენტრალური აპარატი
6	ვაზ. 31029	ცენტრალური აპარატი
7	„კობა კლარუსი“	ცენტრალური აპარატი
8	ვაზ. 3110	ცენტრალური აპარატი
9	„კობა კლარუსი“	ცენტრალური აპარატი
10	ვაზ. 3102	ცენტრალური აპარატი
11	„ჰუნდაი“	ცენტრალური აპარატი
12	რენო 19	ცენტრალური აპარატი
13	ვაზ. 31029	ცენტრალური აპარატი
14	ვაზ. 21093	ცენტრალური აპარატი
15	ვაზ. 31029	ცენტრალური აპარატი
16	ვაზ. 2410	ცენტრალური აპარატი
17	ვაზ. 21093	ცენტრალური აპარატი
18	ვაზ. 2107	ცენტრალური აპარატი
19	ვაზ. 2105	ცენტრალური აპარატი
20	ვაზ. 3102	ცენტრალური აპარატი
21	ვაზ. 2121	ვაზ. „ფინანსებს“ (ხელშეკრულებით)

22	ვაზ. 21093	„სახაზინო საწარმო“ (ხელშეკრულებით)
23	ვაზ. 21093	ავტოფარეხი
24	თუ 2715	სამეურნეო
25	ვაზ. 3102	სამეურნეო
საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სურსათის სამინისტრო		
1	ვაზ. 31029	მინისტრი
2	ვაზ. 31029	მინისტრის I მოადგილე
3	ვაზ. 31029	მოადგილე
4	ვაზ. 31029	მოადგილე
5	ვაზ. 31029	პურპროდუქტებისა და სურსათის დეპარტამენტის უფროსი
6	„მერსედესი“	მეცნიერული უზრუნველყოფისა და ბუნებათსარგებლობის დეპარტამენტის უფროსი
7	ვაზ. 31029	აგრარული რეფორმების დეპარტამენტის უფროსი
8	ვაზ. 2410	სოფლის მეურნეობის დეპარტამენტის უფროსი
9	ვაზ. 31029	საფინანსო-ეკონომიკური დეპარტამენტის უფროსი
10	ვაზ. 31029	აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის რეაბილიტაციის სექტორის უფროსი
11	ვაზ. 210093	სახაზინო საწარმო „სერვისის“ უფროსი
12	ვაზ. 21099	საერთაშორისო ურთიერთობათა დეპარტამენტის უფროსი
13	BMW 735	ადმინისტრაციული დეპარტამენტის უფროსი
14	ვაზ. 31029	კვების მრეწველობის დეპარტამენტის უფროსი
15	ვაზ. 21213	ავტოფარეხი
16	ვაზ. 21213	ავტოფარეხი
საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო		
1	„ფოლკსვაგენი“	მინისტრი
2	ვაზ. 3102	მინისტრის I მოადგილე
3	ვაზ. 3102	მინისტრის მოადგილე
4	ვაზ. 3110	მინისტრის მოადგილე
5	ვაზ. 31029	პერსონალის დეპარტამენტი
6	ვაზ. 31093	საქმეთა მართვის დეპარტამენტი
7	ვაზ. 31029	სარეზერვო
8	ვაზ. 3102	სარეზერვო
საქართველოს სახელმწიფო ქონების მართვის სამინისტრო		
1	„შვეროლე ლუშინა“	მინისტრი
2	ვაზ. 21099	მინისტრის მოადგილე
3	ვაზ. 2107	მინისტრის მოადგილე

4	ვაზ. 2107	მინისტრის მოადგილე
5	ვაზ. 2107	მინისტრის მოადგილე
6	ვაზ. 2121	სამინისტროს
საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო		
1	ვაზ. 31029	მინისტრი
2	ვაზ. 31029	მინისტრის მოადგილე
3	ვაზ. 31029	მინისტრის მოადგილე
4	ვაზ. 2121	სამინისტროს ცენტრალური აპარატი
5	ვაზ. 2121	სამინისტროს ცენტრალური აპარატი
6	ვაზ. 2410	ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტი
7	ვაზ. 31029	გარემოს მონიტორინგის ცენტრი
8	უაზ. 469	გურიის რეგ/სამმართველო
9	უაზ. 469	სამცხე-ჯავახეთის რეგ/სამმართველო
10	ვაზ. 3102	კახეთის რეგ/სამმართველო
11	ვაზ. 2121	ქვემო ქართლის რეგ/სამმართველო
12	ვაზ. 2106	შიდა ქართლის რეგ/სამმართველო
13	თუ 2715	შიდა ქართლის რეგ/სამმართველო
14	ვაზ. 2121	შიდა ქართლის რეგ/სამმართველო
15	ვაზ. 24	იმერეთის რეგ/სამმართველო
16	უაზ. 469	იმერეთის რეგ/სამმართველო
17	თუ 2715	იმერეთის რეგ/სამმართველო
18	თუ 2715	იმერეთის რეგ/სამმართველო
19	ვაზ. 2121	ბიომრავალფეროვნების დაცვის დეპარტამენტი
20	ვაზ. 2121	ბიომრავალფეროვნების დაცვის დეპარტამენტი
21	ვაზ. 2121	ბიომრავალფეროვნების დაცვის დეპარტამენტი
22	ვაზ. 2121	წილის დაცვისა და სამთო საქმის დეპარტამენტის თავჯდომარე
23	ვაზ. 2121	დეპარტამენტის თავჯდომარის მოადგილე
24	ვაზ. 2121	დეპარტამენტის თავჯდომარის მოადგილე
25	ვაზ. 2121	სამმართველოს უფროსი
26	ვაზ. 2121	სამმართველოს უფროსი
27	ვაზ. 2121	სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელი
28	ვაზ. 2121	სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელი
29	ვაზ. 2121	სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელი
საქართველოს სოციალური დაცვის, შრომისა და დასაქმების სამინისტრო		
1	ვაზ. 31029	მინისტრი
2	ვაზ. 31029	მინისტრის I მოადგილე
3	ვაზ. 31029	მინისტრის მოადგილე
4	ვაზ. 31029	მინისტრის მოადგილე
5	ვაზ. 31029	მინისტრის მოადგილე

საქართველოს ურბანიზაციისა და მშენებლობის სამინისტრო	
1	„შეოდა ოქტავია“ მინისტრი
2	„შეოდა ოქტავია“ მინისტრის I მოადგილე
3	გაზ. 31029 მინისტრის მოადგილე
4	გაზ. 31029 მინისტრის მოადგილე
5	გაზ. 21063 სამინისტროს საჭიროებისათვის
საქართველოს სათბობ-ენერგეტიკული სამინისტრო	
1	გაზ. 31029 მინისტრი
2	გაზ. 31029 მინისტრის I მოადგილე
3	გაზ. 31 ბათუმის ნავთობგადამამუშავებელი ქარხანა
საქართველოს ვაჭრობისა და საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების სამინისტრო	
1	გაზ. 31029 მინისტრი
საქართველოს მრეწველობის სამინისტრო	
1	„კია კლარუსი“ მინისტრი
მელიორაციისა და წყალთა მეურნეობის დეპარტამენტი	
1	„მიუნდაი“ დეპარტამენტის თავმჯდომარე
2	„მიუნდაი-გალკაერი“ აპარატი
საქართველოს სატყეო მეურნეობის სახელმწიფო დეპარტამენტი	
1	გაზ. 3110 დეპარტამენტის თავმჯდომარე
2	გაზ. 2410 დეპარტამენტის თავმჯდომარის I მოადგილე
საქართველოს სპორტის სახელმწიფო დეპარტამენტი	
1	გაზ. 31029 დეპარტამენტი
2	გაზ. 31029 დეპარტამენტი
3	„მერსედეს 500“ დეპარტამენტი
4	გაზ. 2121 დეპარტამენტი
საქართველოს დაცული ტერიტორიების, ნაკრძალებისა და სამონადირეო მეურნეობის სახელმწიფო დეპარტამენტი	
1	გაზ. 24 დეპარტამენტის თავმჯდომარე
საქართველოს ტურიზმისა და კურორტების სახელმწიფო დეპარტამენტი	
1	გაზ. 3110 დეპარტამენტის თავმჯდომარე
საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის დაცვის სახელმწიფო დეპარტამენტი	
1	გაზ. 31029 დეპარტამენტის თავმჯდომარე
2	გაზ. 31029 დეპარტამენტის შტაბის უფროსი
3	გაზ. 31029 დეპარტამენტის თავმჯდომარის I მოადგილე
4	გაზ. 31029 დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილე
5	გაზ. 31029 დეპარტამენტის I სამმართველო
6	გაზ. 31029 დეპარტამენტის II სამმართველო
7	გაზ. 31029 კადრების სამმართველო
8	გაზ. 2413 სამედიცინო განყოფილება
9	უაზ. 31512 დეპარტამენტის თავმჯდომარე
10	უაზ. 31512 შტაბის I განყოფილება
11	უაზ. 31512 შტაბის ზურგის განყოფილება
12	უაზ. 31512 შტაბის საბრძოლო განყოფილება
13	უაზ. 2107 დეპარტამენტის საფინანსო სამმართველო
14	გაზ. 21043 დეპარტამენტის კომენდანი
15	გაზ. 2107 დეპარტამენტის სამდივნოს უფროსი
16	გაზ. 2106 დეპარტამენტის თავმჯდომარის მრჩეველი

ცხრილი 1

დანახარჯები სახელმწიფო ავტომანქანებზე

ორგანიზაციის დასახელება	ბალანსზე რიცხ. მსუბ. ავტომ. რაოდენობა	მანქანების შესაქმნად გათვალისწინებული თანხა (ათას ლარში)	1997 წ. 1998 წ.	1997 წ. 1998 წ.	მანქანების შესაქმნად გათვალისწინებული თანხა (ათას ლარში)	1997 წ. 1998 წ.
1. აბრეშქანი	100	750	?	235	1 646,741	800
2. სახელმწიფო უზრუნველყოფის სამსახური	161*	?	?	?	?	600
3. ფინანსთა სამინისტრო	25	600	389,8	?	173,7	207,3
4. საგანგებო ინსპექცია	115	?	?	?	?	157
5. საპატო დეპარტამენტი	90	?	?	?	?	95,2
6. კურორტების სამინისტრო	8	?	?	?	?	47
7. სახელმწიფო ანტიმონოპოლიური სამსახური	1	?	?	?	?	2,6
8. ფაქტის სახელმწიფო ინსპექცია	1	?	?	?	?	3,9
9. მრეწველობის სამინისტრო	1	?	?	?	?	6
10. სახელმწიფო ქონების მართვის სამინისტრო	6	?	?	?	3,624	5,6
11. სოფლის მეურნეობის და სურსათის სამინისტრო	16	?	?	?	20,966	17,7
12. მელიორაციის და წყალთა მეურნეობის დეპარტ.	22**	100	100	100	148,2	105,6
13. სოციალური დაცვის, შრომისა და დასაქმების სამინისტრო	5	?	?	?	4,16	6
14. თესვითვის სამინისტრო	8	8,748	28	2,085	?	7
15. გარეუბნისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო	29	10	20	51,3	55,9	?
16. ურბანიზაციისა და მშენებლობის სამინისტრო	5	3**	?	?	14,773	17
17. სათბობ-ენერგეტიკის სამინისტრო	1	?	?	?	1,75	10
18. ვაჭრობის და საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების სამინისტრო	1	?	?	?	2,5	7
19. საგარეო საქმეთა სამინისტრო***	3	14,9	150	5,8	176,1	213
20. საგარეო მეურნეობის სახელმწიფო დეპარტამენტი	4	1,934	?	?	2,7	9
21. სპორტის სახელმწიფო დეპარტამენტი და სამინისტრო	1	?	?	?	5,8	17
22. დაცული ტერიტორიების, ნაკრძალებისა და საინფორმაციო მეურნეობის სახელმწიფო დეპარტ.	5	?	?	?	2,2	2,2
23. ლტოლვილთა და განახლების სამინისტრო	8	?	?	?	?	12,5
24. კომპლექსური სამინისტრო	2	?	?	?	?	6,3
25. ტრანსპორტის სამინისტრო	6	?	?	?	?	8,3
26. საზღვაო აღმნიშვნა	2	?	?	?	?	4,9
27. ტურიზმისა და კურორტების სახელმწიფო დეპარტამენტი	1	?	?	?	3,053	50****
28. სახელმწიფო სასაქონლო დაცვის სახელმწიფო დეპარტამენტი	16	?	?	?	189,9****	828,2****

შენიშვნა:
 * მთ შორის სახელმწიფო კანცელარიის მომსახურე - 60 ავტოსტრანსპორტო საშუალება
 ** დეპარტამენტის და მისი დეკლარაციების ორგანიზაციების ბალანსზე ორიცხვით 22 მსუბუქი ავტომანქანა, აღნიშნული რაოდენობიდან დეპარტამენტის ბალანსზე ორიცხვით 2 მსუბუქი ავტომანქანა
 *** აღნიშნული ავტომანქანები 1996 წელს შექმნილია ყოფილი სათბობ-ენერგეტიკის სახელმწიფო კორპორაციისთვის მისი დეკლარაციებზე საფუძველზე - ბათუმის ნავთობგადამამუშავებელი ქარხნის მიერ და არა ბიუჯეტის სახსრებით
 **** საგარეო საქმეთა სამინისტროს მომსახურებას უწყვეტ სახასიანო საწარმო "ავტორენისი", 1997 წ. ავტომომსახურებაზე დას. რა. კლ. 176,1 ათას ლარიდან 118,5 ათას ლარი გამოყოფილი იქნა სსეც. სახსრებიდან
 ***** სახელმწიფო დეპარტამენტის შესახებ და ტექნიკის კლასიფიკაციის და მოვლა-შენახვისთვის ? რეგისტრაცია არ გააკეთა

საინფორმაციო ბაზარი

◆ ამა წლის 16-17 დეკემბერს ქ. ქობულეთში ჩატარდა არასამთავრობო ორგანიზაციების ეროვნული შეხვედრა.

შეხვედრა ეძღვნებოდა შავი ზღვის არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელის შესაქმნელად მოსამზადებელი სამუშაოების ჩატარებას.

1998 წლის სექტემბერში, ბულგარეთის ქალაქ ვარნაში ჩატარებულ შეხვედრაზე შავი ზღვის ექვსი ქვეყნის თვრამეტმა არასამთავრობო ორგანიზაციამ მიიღო გადაწყვეტილება შეექმნათ შავი ზღვის არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელი, რომელიც ხელს შეუწყობს მასში გაერთიანებული ორგანიზაციების თანამშრომლობას და შავი ზღვის გადარჩენისა და მდგრადი განვითარებისკენ მიმართული ღონისძიებების ერთობლივად განხორციელებას. ქსელის შექმნას კოორდინაციას უწევს ბულგარეთის არასამთავრობო ორგანიზაცია TIME Foundation, ხოლო საქმიანობას აფინანსებს ნიდერლანდების ორგანიზაცია NOVIB, რომლის მიზანია ხელი შეუწყოს განვითარებად და გარდამავალ პერიოდში მყოფი ქვეყნების მდგრად განვითარებას.

აღნიშნული მიზნებისათვის შავი ზღვის ექვსივე ქვეყანაში ჩატარდა დაინტერესებულ არასამთავრობო ორგანიზაციათა შეხვედრა. რომელშიც ოცდაორი არასამთავრობო ორგანიზაციის წევრმა მიიღო მონაწილეობა.

ეროვნულ შეხვედრას საქართველოში ორგანიზება გაუწია საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრმა. აღნიშნულ შეხვედრაზე იმსჯელეს:

- ქსელის სტრუქტურასა და წესდებაზე
- არასამთავრობო ორგანიზაციების ეროვნულ სამოქმედო გეგმაზე

საქართველოში შექმნილი ქსელის წარმომადგენლად არჩეულ იქნა მალხაზ მენლაძე („საქართველოს სატყეო, ეროვნული პარკებისა და ნაკრძალების საზოგადოება“), ხოლო მის მოადგილედ სოფიკო ახობაძე („შავი ზღვის ახალგაზრდული ეკოაკადემია“).

◆ 1998 წლის 15-18 ოქტომბერს ქ. დნეცკში ჩატარდა კონფერენცია „საზოგადოებრივი თვითმმართველობის საფუძველი“. საქართველოდან მონაწილეობდა საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრის წარმომადგენელი ვანო იმნაიშვილი.

აღნიშნული კონფერენცია დააფინანსა სოროსის ადგილობრივმა წარმომადგენლობამ. ხოლო ორგანიზება გაუწია დონეცკის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და სამართლის ფაკულტეტის ბაზაზე არსებულმა ახალგაზრდულმა ცენტრმა.

კონფერენცია ეძღვნებოდა ადგილობრივი თვითმმართველობის საკითხების განხილვას.

◆ 1998 წლის 2 დეკემბერს საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრმა ჩაატარა მორიგი სემინარი, რომელზეც ეკონომიკის, ფინანსებისა და სოციალური პოლიტიკის ჯგუფის მიერ განხილულ იქნა შემდეგი საკითხები:

- მსოფლიო ბანკის მუნიციპალური პროექტების ათვისება
- მოკვების გადასახადი

ფრიდრიხ ებერტის ფონდი

ფრიდრიხ ებერტის ფონდი წარმოადგენს დამოუკიდებელ საზოგადოებრივ-კულტურულ ორგანიზაციას, რომელიც მჭიდრო კავშირშია გერმანიის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიასთან. იგი დაფუძნებულ იქნა 1925 წლის 2 მარტს ვაიმარის პირველი პრეზიდენტის, სოციალ-დემოკრატების ლიდერის ფრიდრიხ ებერტის საპატივცემულოდ.

დღესდღეობით ფრიდრიხ ებერტის ფონდის თანამშრომელთა რიცხვი 540 კაცს შეადგენს. ფონდს ბიუროები გააჩნია მსოფლიოს 89 ქვეყანაში.

ფონდის მოღვაწეობის სფეროში შედის:

- დემოკრატიული სულისკვეთებით საზოგადოების ყველა ფენის წარმომადგენელთა განათლება;
- ერთაშორისი თანხმობის ხელშეწყობა და განვითარებად ქვეყნებთან თანამშრომლობა;
- როგორც გერმანიაში, ასევე მის საზღვრებს გარეთ მცხოვრები ნიჭიერი სტუდენტებისა და ახალგაზრდა მეცნიერ-მუშაკებისათვის სტიპენდიების გამოყოფა;
- სამეცნიერო გამოკვლევების, კვლევითი სამუშაოების წახალისება;
- კულტურისა და ხელოვნების განვითარების ხელშეწყობა.

საქართველოში ფონდის წარმომადგენლობა 1994 წელს დაარსდა. ფონდი აქტიურად თანამშრომლობს როგორც სამთავრობო, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, განსაკუთრებით კი - ახალგაზრდულ ორგანიზაციებთან. კონფერენციების და სემინარების მიზნობით, სატელევიზიო პროგრამებითა თუ სპეციალისტების მომზადებით იგი ცდილობს თავისი წვლილი შეიტანოს აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის გამოცდილების, ცოდნის გაცვლაში.

საქართველოში ფონდის საქმიანობის სფერო შემდეგ საკითხებს მოიცავს:

- დემოკრატიის მხარდაჭერა, ეთნიკური უმცირესობების და ქალთა მოძრაობის დაცვა;
- ეკონომიკური რეფორმა, სოციალური პოლიტიკა და გარემოს დაცვა;
- საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკა.

ფრიდრიხ ებერტის ფონდი საქართველოში დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს სემინარულ მუშაობას სხვადასხვა ასაკობრივ და პროფესიულ ჯგუფებთან, როგორებიცაა, მაგალითად, კონფლიქტების გადაწყვეტის ალტერნატიული გზების შემუშავების მიზნით ტრენინგ-სემინარების ჩატარება ლტოლვილებთან, ჟურნალისტებთან, პოლიციელებთან; მართვის, ეკონომიკის, სამართლის საკითხების ირგვლივ — ცალკეული რეგიონების გამგებლებთან. ფონდის ხელშეწყობით ქვეყნდება მთელი რიგი პუბლიკაციები სხვადასხვა თემებზე, უმაღლეს სასაწავლებლებში ეწყობა ვიდეო-ლექციები, რომელთაც უძღვებიან გერმანიიდან მოწვეული მაღალკვალიფიციური სპეციალისტები.

ფონდთან მჭიდრო თანამშრომლობით საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრის მიერ შემუშავებულ იქნა ისეთი მნიშვნელოვანი კანონპროექტები, როგორებიცაა, გარემოსდაცვითი ნებართვისა და პოლიტიკური ორგანიზაციების შესახებ კანონპროექტი, აგრეთვე, ამავე ფონდის ფინანსური დახმარებით გახდა შესაძლებელი ცენტრში არსებული სამუშაო ჯგუფის „ეკონომიკა, ფინანსები და სოციალური პოლიტიკა“ აქტიური მოღვაწეობა. ფრიდრიხ ებერტის ფონდს მომავლისათვის განზრახული აქვს სამოქმედო ასპარეზის გაზრდა და

საქართველოს სტრატეგიული კვლევისა და განვითარების ცენტრი

საქართველოს სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრი დაფუძნებული იქნა 1995 წლის ივლისში. იგი წარმოადგენს დამოუკიდებელ, არასამთავრობო, არაპოლიტიკურ, არაკომერციულ ორგანიზაციას. მისი წევრები არიან სხვადასხვა სამეცნიერო წრეების წარმომადგენლები, მდიდარი გამოცდილების მქონე სპეციალისტები, ასევე სტუდენტები და ახალგაზრდები, რომლებიც გამოცდილ თანამშრომლებთან ერთად მუშაობენ ცენტრისათვის პრიორიტეტულ პრობლემატიკაზე და თანამშრომლობენ როგორც ადგილობრივ, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

ცენტრი სხვა ტრადიციული ტიპის არასამთავრობო ორგანიზაციებისაგან განსხვავებით, არ შეიძლება მხოლოდ დამოუკიდებელი მკვლევარისა და დამკვირვებლის როლით და ცდილობს, გაეყენოს იქონიის ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებზე. ამ მიზნით ცენტრი აქტიურად თანამშრომლობს არამარტო სამეცნიერო და არასამთავრობო, არამედ სამთავრობო ორგანიზაციებთანაც, რათა საერთო ძალისხმევით შემუშავდეს ჩვენს ქვეყანაში არსებული რთული ეკონომიკური, სოციალური და პოლიტიკური პრობლემების გადაჭრის ოპტიმალური გზები. ცენტრში დამუშავებული სტრატეგიული გეგმები საბოლოო სახეს მხოლოდ მრავალჯერადი საჯარო განხილვების შემდეგ ღებულობს, რაც უზრუნველყოფს ამ პროცესში ყველა დაინტერესებული პირისათვის თუ ორგანიზაციის მონაწილეობას.

ცენტრის რეგულარულ გამოცემებში — ბიულეტენებში გაშუქებული საკითხების ირგვლივ სისტემატურად ეწყობა განხილვა-სემინარები.

ცენტრის პრიორიტეტული მიმართულებები:

- საზოგადოება და დემოკრატია
- გარემოს დაცვა და მდგრადი განვითარება
- საგარეო პოლიტიკა და ეროვნული უსაფრთხოება
- ეკონომიკა, ფინანსები და სოციალური პოლიტიკა

განხორციელებული პროექტები

- 1. განხორციელებულია საქართველოს გარემოსდაცვითი ნებართვების შესახებ; კანონი მიღებულია პარლამენტის მიერ.
- 2. განხორციელებულია საქართველოს პოლიტიკური ორგანიზაციების შესახებ; კანონი მიღებულია პარლამენტის მიერ.
- 3. საქართველოს ტერიტორიული მოწყობის შესახებ კონცეფციის შემუშავება;
- 4. ეკონომიკური რეფორმები საქართველოში;
- 5. ადგილობრივი თვითმმართველობის განვითარება;
- 6. არასამთავრობო გარემოსდაცვითი ორგანიზაციების ქსელის ეროვნული შეხვედრის მომზადება.

ცენტრის დონორი ორგანიზაციები

- 1. გრიდრის ებერთის ფონდი, გერმანია
- 2. ნიდერლანდების ორგანიზაცია საერთაშორისო თანამშრომლობისა და განვითარებისათვის, ჰოლანდია.
- 3. ბერგოვის კონფლიქტოლოგიის ინსტიტუტი, გერმანია

ცენტრის საქმიანობით დაინტერესებულ პირებს დამატებითი ინფორმაციის მისაღებად შეუძლიათ, დაგვიკავშირდნენ.

ქ.თბილისი 380002, მარჯანიშვილის ქ. №19, საფოსტო ყუთი №45;
 ტელ/ფაქსი: (995 32) 964124/967030;
 ელექტრონული ფოსტა: csrdg@caucasus.net, csrdg@iberiapac.ge
<http://www.csrdg.caucasus.net>

პატივცემულო მკითხველო გთხოვთ მონაწილეობა მიიღოთ

სტრატეგია-გამოკითხვა

თქვენი მოსაზრებები ჩვენს მიერ ჩატარებულ გამოკითხვებს უფრო აქტუალურს გახდის.

გთხოვთ გაეცნოთ თანდართულ კითხვარს და პასუხები ცენტრის მისამართზე გამოაგზავნოთ

(ქვემოთ ჩამოთვლილი მონაცემების მითითება სავალდებულო არ არის)

ორგანიზაციის დასახელება: _____

სახელი, გვარი: _____

თანამდებობა: _____

მისამართი: _____ ტელ/ფაქსი _____

თარიღი: _____

თბილისი 380002, მარჯანიშვილის ქ. №19, საფოსტო ყუთი №45;
ტელ/ფაქსი: (995 32) 964124/957030;
ელექტრონული ფოსტა: csrdg@caucasus.net, csrdg@iberiapac.ge
<http://www.csrdg.caucasus.net>

გთხოვთ, უპასუროთ უპედავ შაკითხვას:

1. ფლობთ თუ არა საკმარის ინფორმაციას საქართველოში ადამიანის უფლებების დაცვის შესახებ კანონმდებლობაზე?

დიახ -
არა -

2. თქვენის აზრით, გამართლებული იყო თუ არა საქართველოში სიკვდილით დასჯის გაუქმება?

დიახ -
არა -

3. თქვენის აზრით, თავისუფალია თუ არა საქართველოში პრესა?

დიახ -
არა -
ნაწილობრივ -

4. ინფორმირებული ხართ თუ არა ჩაწერის ინსტიტუტის გაუქმებასა და მოქალაქეთა რეგისტრაციის კანონის შემოღებაზე?

დიახ -
არა -
ნაწილობრივ -

5. ინფორმირებული ხართ თუ არა განათლების რეფორმის შესახებ?

დიახ -
არა -
ნაწილობრივ -

6. ინფორმირებული ხართ თუ არა ჯანდაცვის რეფორმის შესახებ?

დიახ -
არა -
ნაწილობრივ -

7. ინფორმირებული ხართ თუ არა სახელმწიფო სადაზღვევო პროგრამის შესახებ?

დიახ -
არა -
ნაწილობრივ -

8. იცნობთ თუ არა ახალი სამოქალაქო კოდექსის დებულებებს?

დიახ -
არა -
ნაწილობრივ -

9. ინფორმირებული ხართ თუ არა სასამართლო რეფორმის შესახებ?

დიახ -
არა -
ნაწილობრივ -